

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 19300/I/2012/2194149316

**PRÁVNA ÚPRAVA POSTAVENIA CUDZINCOV
NA ÚZEMÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Diplomová práca

2012

Bc. Ivana Petričová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**PRÁVNA ÚPRAVA POSTAVENIA CUDZINCOV
NA ÚZEMÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: 6221 8 00 Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: 19300 Katedra medzinárodného práva

Vedúci záverečnej práce: JUDr. Halina Martyniv, PhD.

Bratislava 2012

Bc. Ivana Petričová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 27.04.2012

.....
Bc. Ivana Petričová

Pod'akovanie

Týmto spôsobom by som rada vyjadrila vďaku vedúcemu diplomovej práce JUDr. Haline Martinyv, PhD. za odbornú pomoc a vedenie pri vypracovávaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

PETRIČOVÁ, Ivana: *Právna úprava postavenia cudzincov na území Slovenskej republiky*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodného práva. – Vedúci záverečnej práce: JUDr. Halina Martyniv, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2012, počet strán: 62 s.

Cieľom diplomovej práce je analyzovať vybrané aspekty postavenia cudzincov na území Slovenskej republiky s dôrazom na aktuálne zmeny v slovenskom cudzineckom práve. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola začína opisom cieľov a metód aplikovaných pri tvorbe práce, definíciou základných pojmov a jednotlivých kategórií cudzincov. Úvodná kapitola pokračuje všeobecnou charakteristikou medzinárodného cudzineckého práva, jeho historického vývoja a prameňov, definíciou pojmu cudzinecký režim a jeho druhov. Druhá kapitola sa zaoberá postavením cudzincov podľa slovenskej právnej úpravy zohľadňujúc minulosť, ale sústreďujúc sa na prítomnosť. Kapitola začína charakteristikou pojmu, analýzou vývoja a klasifikáciou prameňov slovenského cudzineckého práva. Kľúčovou časťou druhej kapitoly je rozbor podmienok vstupu a pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky s dôrazom na podmienky a postupy zamestnávania týchto osôb. Záverečná kapitola súvisí so skutočnosťou, že od roku 2011 sa v Slovenskej republike vydávajú Modré karty Európskej únie. Keďže Modrá karta Európskej únie zvykne byť porovnávaná so Zelenou kartou Európskej únie, tretia kapitola analyzuje okolnosti zavedenia, podmienky získania a výhody oboch povolení a v úplnom závere uvádza komparáciu Modrej karty Európskej únie a Zelenej karty USA.

Kľúčové slová:

Cudzinec, občan Únie, štátny príslušník tretej krajiny, cudzinecké právo, Modrá karta Európskej únie

ABSTRACT

PETRIČOVÁ, Ivana: *The legislation status of foreigners in the Slovak republic.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations, Department International Law – The Head of the thesis: JUDr. Halina Martinyv, PhD. - Bratislava: Faculty of International Relations, 2012, 62 pages.

The purpose of the diploma thesis is to analyse the selected aspects of the foreigner status in the Slovak republic emphasising current changes in the Slovak alien law. The thesis is divided into three chapters. The first chapter begins with the description of goals and methods applied while writing the thesis, definition of basic terms and classification of foreigners. The introductory chapter further continues with the general characteristics of international alien law, its historical development and sources, the definition of the term alien regime and its kinds. The second chapter deals with the foreigner status given by the Slovak legislation considering the past but focusing on the present. The chapter begins with the characteristics of the term, analysis of the development and sources of the Slovak alien law. The key part of the second chapter is the dissection of the entrance and residence conditions for foreigners in the Slovak territory with the emphasis on the procedures of employing these persons. The final chapter is related to the fact that since 2011 so called EU Blue Cards are issued in the Slovak republic. As the EU Blue Card is often compared to the American Green Card, the third chapter analyses the introduction circumstances, applying procedures and benefits of both of these permissions as well as the comparison of both cards.

Keywords:

foreigner, EU citizen, third country citizen, alien law, EU Blue Card

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK	10
ÚVOD.....	11
1 CIEĽ A METODIKA PRÁCE	13
1.1 Cudziniec ako subjekt medzinárodno-právnych vzťahov	14
1.1.1 Pojem cudziniec	14
1.1.2 Kategorizácia cudzincov	15
1.2 Medzinárodné cudzinecké právo.....	21
1.2.1 Pojem medzinárodné cudzinecké právo	21
1.2.2 Pramene medzinárodného cudzineckého práva	22
1.2.3 Historický vývoj cudzineckého práva.....	22
1.3 Cudzinecký režim.....	24
1.3.1 Pojem cudzinecký režim	24
1.3.2 Druhy cudzineckých režimov	24
2 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY NA SLOVENSKU.....	26
2.1 Slovenské cudzinecké právo	26
2.1.1 Pojem slovenské cudzinecké právo	26
2.1.2 Historický vývoj slovenského cudzineckého práva.....	26
2.1.3 Pramene slovenského cudzineckého práva	30
2.2 Vstup cudzincov na územie Slovenskej republiky.....	33
2.2.1 Vstup občanov Únie a rodinných príslušníkov občanov Únie na územie Slovenskej republiky.....	34
2.2.2 Vstup rodinných príslušníkov občanov Únie a občanov tretích krajín na územie Slovenskej republiky	35
2.3 Pobyť cudzincov na území Slovenskej republiky.....	36
2.3.1 Pobyť občanov Únie na území Slovenskej republiky	36
2.3.2 Pobyť rodinných príslušníkov občana Únie na území Slovenskej republiky.....	39
2.3.3 Pobyť občanov tretích krajín na území Slovenskej republiky.....	40
2.3.4 Zamestnávanie občanov tretích krajín v Slovenskej republike	49
3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	53
3.1 Modrá karta Európskej únie	53
3.1.1 Okolnosti zavedenia Modrej karty Európskej únie.....	53

3.1.2	Definícia a výhody Modrej karty Európskej únie.....	54
3.1.3	Udeľovanie Modrej karty Európskej únie	56
3.2	Zelená karta USA	58
3.2.1	Okolnosti zavedenia Zelenej karty USA	58
3.2.2	Definícia a výhody Zelenej karty USA.....	59
3.2.3	Spôsoby získania Zelenej karty USA	60
3.3.	Porovnanie Modrej karty EÚ a Zelenej karty USA	62
ZÁVER		65
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		68

ZOZNAM SKRATIEK

ČSFR Česká a Slovenská federatívna republika

ČSR Československá republika

ČSSR Československá socialistická republiky

EÚ Európska únia

NRSR Národná rada Slovenskej republiky

OSN Organizácia Spojených národov

SR Slovenská republika

ÚVOD

Riešenie problematiky pobytu cudzincov patrí medzi prvoradé úlohy každej demokratickej a dynamicky sa rozvíjajúcej spoločnosti, keďže táto oblasť práva podlieha častým zmenám vychádzajúcich z potreby neustále sa prispôsobovať aktuálnej situácii. Po vstupe Slovenska do Európskej únie a schengenského priestoru bolo nevyhnutné transponovať smernice Rady EÚ a prijať nariadenia Európskeho parlamentu a Rady upravujúce danú oblasť do vnútroštátnej legislatívy. V rokoch 2002 až 2011 bol slovenský zákon o pobyte cudzincov novelizovaný až 14 krát, slovenské cudzinecké právo bolo teda značne modifikované a nadobudlo nový rozmer. Keďže problematike postavenia cudzincov po roku 2004 sa podľa mojich zistení komplexne nevenuje žiaden odborník, rozhodla som sa vo svojej diplomovej práci analyzovať najmä zmeny, ktoré pre cudzincov žijúcich na našom území obdobie po roku 2004 prinieslo. Pri dosahovaní stanoveného cieľa som čerpala predovšetkým z novelizovaného Zákona Národnej Rady Slovenskej republiky č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť len 1. januára 2012 a zaviedol niekoľko pozoruhodných zmien týkajúcich sa právneho postavenia cudzincov na území Slovenskej republiky.

Prvá kapitola práce obsahuje stanovenie cieľov a definíciu použitých metód, ako aj všeobecnú charakteristiku medzinárodného cudzineckého práva, jeho historického vývoja, prameňov a pojmu cudzinec. Zamerala som sa taktiež na klasifikáciu cudzincov, nakoľko základné oboznámenie sa s jednotlivými kategóriami cudzincov považujem za nevyhnutné pre orientáciu v danej problematike. Záverečná časť úvodnej kapitoly definuje pojem a druhy cudzineckých režimov, ktoré v rámci medzinárodného cudzineckého práva existujú.

V druhej kapitole sa zaoberám postavením cudzincov podľa slovenskej právnej úpravy zohľadňujúc minulosť, ale sústreďujúc sa na prítomnosť. Kapitola začína charakteristikou pojmu, analýzou vývoja a klasifikáciou prameňov slovenského cudzineckého práva. Za kľúčovú časť druhej kapitoly považujem rozbor podmienok vstupu a pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky, pričom striktne rozlišujem medzi cudzincami, ktorí sú zároveň občanmi členských Európskej únie, resp. Európskeho hospodárskeho priestoru a cudzincami, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Keďže

som študentkou Ekonomickej univerzity, snažila som sa v tejto časti práce zamerať najmä na ekonomický aspekt pobytu cudzincov na našom území, akým je predovšetkým postup a podmienky zamestnávania týchto osôb.

Zvolenie témy záverečnej kapitoly diplomovej práce bolo podmienené skutočnosťou, že od roku 2011 vydávajú členské štáty Európskej únie (s výnimkou Veľkej Británie, Írska a Dánska) tzv. Modré karty Európskej únie, ktoré uľahčujú vysokokvalifikovaným pracovníkom pochádzajúcim z tretích krajín prístup na európsky pracovný trh. Podnetom pre zavedenie Modrých kariet EÚ je predovšetkým fakt, že mnohé členské štáty pozorujú v určitých odvetviach hospodárstva podstatný nedostatok pracovných síl a odbornosti, ktorý nie je možné eliminovať v rámci národných trhov práce. Nie je tajomstvom, že Európska únia sa týmto spôsobom snaží konkurovať Spojeným štátom americkým, do ktorých každý rok imigruje najvyššie percento z celkového počtu imigrantov a zaznamenávajú tak každoročne najvýraznejší „brain drain“. Cieľom tretej kapitoly je vyvolať diskusiu, keďže sa zaoberá okolnosťami zavedenia, spôsobmi získania, definíciou a výhodami Modrej karty Európskej únie, ale aj Zelenej karty USA a následnou komparáciou oboch druhov povolení. Zámerom bolo poukázať na rovnaké prvky, ale zdôrazniť najmä hlavné rozdiely medzi jednotlivými kartami zohľadňujúc ich históriu, proces žiadania i samotné prínosy pre prijímajúce krajiny, ale aj držiteľov týchto kariet.

1 CIEĽ A METODIKA PRÁCE

Problematika postavenia cudzincov na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) je výnimočne rozsiahla a možno ju charakterizovať z viacerých hľadísk. Vzhľadom k obšírnosti témy sme považovali za vhodné podrobnejšie analyzovať len vybrané aspekty postavenia cudzincov na území SR. Stanovenie nášho hlavného cieľa ovplyvnila predovšetkým skutočnosť, že v období rokov 2002 až 2011 bol zákon o pobyte cudzincov novelizovaný až 14 krát, zaviedol niekoľko zmien do slovenského cudzineckého práva a od 1. januára 2012 je na území SR účinný dokonca nový zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov. Hlavným cieľom diplomovej práce je preto analyzovať aktuálny stav slovenskej legislatívy upravujúcej postavenie cudzincov a najnovšie zmeny v tejto oblasti. Aby bolo možné dosiahnuť hlavný cieľ, je potrebné definovať aj ďalšie, čiastkové ciele.

Keďže sa SR stala v roku 2004 členom Európskej únie (ďalej len „EÚ“), je potrebné rozlišovať medzi dvoma hlavnými kategóriami cudzincov, ktorými sú občania Únie a štátni príslušníci tretích krajín. Občania Únie majú nárok na obdobné postavenie a priznanie väčšiny práv, ktoré sa vzťahujú na slovenských občanov. Cudzincami na území SR v pravom zmysle slova sú teda občania tretích krajín. Zámerom práce bolo definovať jednotlivé druhy pobytov, ktoré im môžu byť na území Slovenska udelené, ako aj podmienky a postupy ich získania.

Nepochybne najvýraznejšou zmenou, ktorú priniesla posledná novelizácia zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sú ustanovenia o Modrej karte EÚ, ktorá sa všeobecne považuje za odpoveď Európy na Zelenú kartu USA. Aj vďaka nízkej informovanosti verejnosti o Modrej karte EÚ sa tieto pojmy často priam stotožňujú. Nemožno vylúčiť, že oba druhy povolení spájajú určité spoločné znaky, ale rozdiely medzi nimi sú takisto výrazné a nesúvisia len s ich rozličnou územnou platnosťou. Naším ďalším cieľom bolo použitím komparatívnej metódy jasne definovať rozdielne znaky Modrej karty EÚ a Zelené karty USA.

Pri vytváraní diplomovej práce sme pracovali predovšetkým s informáciami obsiahnutými v slovenských právnych predpisoch upravujúcich vybranú problematiku či už priamo alebo nepriamo. SR sa v roku 2004 stala jedným z členských štátov EÚ a plní tak záväzky vytýčené Zmluvou o fungovaní Európskej únie v oblasti azylu, kontroly hraníc, pobytu cudzincov a ochrany práv štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj práv

občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov¹, a bolo preto nevyhnuté zaoberať sa aj analýzou nariadení a smerníc vydaných príslušnými inštitúciami EÚ. Pri práci s uvedenými dokumentmi sme aplikovali predovšetkým teoretické metódy abstrakcie, deskripcie a analýzy a najmä v záverečnej časti diplomovej práce je použitá i komparatívna metóda.

1.1 Cudzinec ako subjekt medzinárodno-právnych vzťahov

1.1.1 Pojem cudzinec

Na základe právneho vzťahu fyzických osôb k štátu pobytu rozdeľujeme obyvateľstvo štátu na štátnych občanov a cudzincov. Pojem cudzinec možno charakterizovať z niekoľkých hľadísk.

Tzv. **pozitívne vymedzenie** definuje cudzinca ako občana iného štátu než je štát jeho pobytu. Väčšina štátov Európy, ako aj celého sveta sa však vo svojej právnej úprave prikláňa k **negatívnemu vymedzeniu** pojmu cudzinec. Podľa tohto vymedzenia sa za cudzinca považuje fyzická osoba, ktorá nie je štátnym občanom štátu, na ktorého území sa nachádza, ale má štátoobčiansky vzťah k inému štátu, alebo je bezdomovec (v zmysle medzinárodného práva verejného)². V § 2 ods. 2 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje SR pojem cudzinec ako každú osobu, ktorá nie štátnym občanom Slovenskej republiky.

V právnych normách, ako aj v odbornej právnickej literatúre sa pojem cudzinec používa v dvojakom zmysle³.

V **širšom zmysle** sa za cudzinca považuje každá fyzická osoba, ktorá nie je občanom daného štátu. Podľa uvedenej definície sa teda pojem cudzinec viaže na štátne občianstvo iného štátu, ako aj na bezdomovectvo. V rámci širšieho chápania sú teda cudzincami ak osoby, ktoré nemajú štátne občianstvo žiadneho štátu. K takejto právnej úprave sa prikláňa aj SR⁴.

V **užšom zmysle** sa za cudzinca nepovažuje každá fyzická osoba, ktorá nie je občanom daného štátu, ale len taká, ktorá má štátoobčiansky vzťah k inému štátu⁵. Nevýhodou tohto spôsobu definovania pojmu cudzinec je, že sa zabúda na bezdomovcov, ktorí sú však tiež súčasťou obyvateľstva štátu.

¹ Ministerstvo vnútra SR: *Dôvodová správa*. [cit.2012-15-04]. Dostupné na internete: <www.minv.sk/?pravne-normy-3&subor=134048> s.1

² Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2000. s.39

³ Ružička, K.: *Československé cizinecké právo*. 1991. s.61

⁴ Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2000. s.41

⁵ Tamtiež

1.1.2 Kategorizácia cudzincov

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie možno rozdeliť cudzincov nachádzajúcich sa na našom území na dve hlavné skupiny, t.j. na osoby, ktoré používajú právo Spoločenstva na voľný pohyb a na osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi iných krajín.

Za osoby, ktoré používajú právo Spoločenstva na voľný pohyb sa považujú:

- občania Únie, ktorými sú všetky osoby majúce občianstvo štátu, ktorý je členskou krajinou EÚ;
- štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, ktorý požíva právo na voľný pohyb, na ktorého sa vzťahuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov⁶.
- štátni príslušníci tretej krajiny a ich rodinní príslušníci bez ohľadu na štátnu príslušnosť, ktorí podľa dohôd medzi Spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a týmito tretími krajinami na strane druhej požívajú práva na voľný pohyb rovnocenné právam občanov Únie.⁷ Takýmito osobami môžu byť štátni príslušníci členských krajín Európskeho hospodárskeho priestoru a schengenského priestoru.

Štátni príslušníci tretích krajín sú osoby, ktoré nepoužívajú právo Spoločenstva na voľný pohyb osôb. Takéto osoby možno klasifikovať podľa niekoľkých kritérií.

I. Na základe **vízovej povinnosti** definujeme pojmy:

- vízoví cudzinci
- bezvízoví cudzinci

Vytvorením schengenského priestoru došlo k zrušeniu vnútorných hraníc, ale pre ochranu bezpečnosti členských štátov je posilnená kontrola na vonkajších hraniciach. Z tohto dôvodu bolo pre všetky členské štáty Schengenu, ktorými sú krajiny EÚ, ako aj Island, Nórsko a Švajčiarska konfederácia, nevyhnutné implementovať spoločný postup pri uplatňovaní vízovej politiky.

Pod pojmom **vízoví cudzinci** v tomto zmysle SR rozumie občanov tých štátov sveta, s ktorými SR nemá uzatvorenú dohodu upravujúcu podmienky bezvízového styku. Cudzinci, na ktorých sa vzťahuje vízová povinnosť a ktorí chcú vstúpiť na územie

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc)

⁷ Tamtiež

Schengenu s hlavným cieľom pobytu v SR, musia mať pre vstup a pobyt na území SR udelené vízum v SR v platnom cestovnom doklade alebo v niektorých taxatívne stanovených prípadoch aj mimo cestovného dokladu⁸. Vízom v SR rozumieme rozhodnutie príslušného štátneho orgánu SR, ktorým sa povoľuje vízovému cudzincovi prekročiť štátne hranice SR, zdržiavať sa na jej území, ako aj vycestovať z územia SR za predpokladu, že splní ďalšie zákonné podmienky.⁹

Bezvízoví cudzinci sú občania tých štátov sveta, s ktorými má SR uzavreté dohody upravujúce podmienky bezvízového styku, respektíve s krajinami, ktoré sú zmluvnými stranami medzinárodných zmlúv upravujúcich vstup, pobyt a vycestovanie ich štátnych príslušníkov bez povinnosti žiadať o udelenie víz zmluvných strán. Takýmito krajinami/osobami sú:

- všetky štáty Európskeho hospodárskeho priestoru, ako aj Švajčiarsko a Monako;
- krajiny, s ktorými má SR uzavretú obojstrannú dohodu o bezvízovom styku, ktorá sa vzťahuje na držiteľov akýchkoľvek druhov cestovných pasov;
- občania tých štátov, ktorých štátni príslušníci nepodliehajú vízovej povinnosti pri vstupe na územie SR len s určitými cestovnými dokladmi, pričom pre každú krajinu je definovaný osobitný druh prípustných cestovných dokladov;
- držiteľia "laissez passer" - pasu Organizácie Spojených Národov, ktorí majú povolený bezvízový vstup po dobu 30dní, alebo počas služobného pridelenia;
- osoby, ktorým je priznané postavenie utečenca a osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré sú držiteľmi cestovného dokladu pre utečencov "travel document" v zmysle Dohody z 28.7. 1951" – Ženeva alebo cestovného dokladu vydávaného osobám bez štátnej príslušnosti podľa Konvencie z 28. septembra 1954 – New York a majú pobyt v presne definovaných krajinách;
- štátni príslušníci členských štátov NATO a štátov zúčastnených v Partnerstve za mier, ktorí vstupujú na územie SR ako:
 - príslušníci ozbrojených síl na základe identifikačnej karty s fotografiou vydanú vysielajúcim štátom alebo individuálneho alebo kolektívneho príkazu na presun vydaného vysielajúcim štátom, počas služobného pridelenia alebo

⁸ Balga, J.: *Cudzinecký režim*. 1998. s.19

⁹ Balga, J. a kol. : *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.47

- príslušníci civilných zložiek a od nich závislé osoby s vyznačením vyššie uvedeného v cestovnom pase počas služobného pridelenia.¹⁰

II. Na základe **právnych vzťahov** rozlišujeme v rámci pojmu cudzinci pojmy:

- bipoliti
- apoliti

Pod pojmom **bipolitizmus**, t.j. dvojité alebo viaceré štátne občianstvo rozumieme právny stav, keď fyzická osoba je súčasne občanom dvoch alebo viacerých štátov. Tento stav vzniká v dôsledku rozdielov vnútroštátnej úpravy a nadobúdania a zániku štátneho občianstva a z nedostatku všeobecných noriem medzinárodného práva v tejto oblasti.¹¹

K vzniku dvojitého štátneho občianstva môže vzniknúť niekoľkými spôsobmi:

- narodením dieťaťa občanom štátu uznávajúceho princíp ius sanguinis na území štátu uznávajúceho princíp ius soli
- vstup ženy do manželstva s cudzincom, ktorej právny poriadok domovského štátu ponecháva štátne občianstvo aj po sobáši a právny poriadok domovského štátu manžela jej udeľuje nové štátne občianstvo
- vstup osoby do služieb cudzej armády, v dôsledku čoho nadobúda nové štátne občianstvo, doterajšie však nestráca.¹²

Vo vzťahu k tretím štátom sú však bipoliti v nevýhodnom postavení. Tretí štát pokladá osobu s niekoľkými štátnymi občianstvami za občana len jedného štátu. Jeho voľba sa pritom riadi zásadou efektivity. To znamená že pokladá cudzinca za občana toho štátu, s ktorým ho spája najužší faktický pomer (trvalé bydlisko, zamestnanie, výkon politických práv, výkon vojenskej služby). Nemusí pritom rešpektovať prípadný odlišný názor bipolitu alebo štátu, ktorého je cudzinec občanom.¹³

V roku 2010 bola prijatá novela zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve SR. Novela ustanovuje stratu slovenského štátneho občianstva ex lege ako následok nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle. Inými slovami, štátny občan SR stratí slovenské štátne občianstvo dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle, ktorým môže byť žiadosť, vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, dobrovoľne nadobudne

¹⁰ Ministerstvo vnútra SR: *Bezvízový režim*. [cit.2011-28-12]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?bezvizovy-rezim>>

¹¹ Mráz, S.: *Základy medzinárodného práva verejného*. 1996. s.52

¹² Tamtiež

¹³ Potočný, M.: *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. 1996. s.44

cudzíe štátne občianstvo.¹⁴ Novela však obsahuje aj výnimky, na základe ktorých k strate slovenského štátneho občianstva nedôjde, ak štátny občan SR nadobudol cudzie občianstvo v súvislosti s uzavretím manželstva s občanom iného štátu alebo ak bolo cudzie štátne občianstvo nadobudnuté narodením.¹⁵

Apoliti, t.j. bezdomovci sú fyzické osoby, ktoré nemajú štátne občianstvo žiadneho štátu alebo ktoré stratili svoje štátne občianstvo a nenadobudli nové alebo štátne občianstvo vôbec nemali.¹⁶ Príčinou existencie bezdomovectva je absencia jednotnej medzinárodnoprávnej úpravy nadobúdania štátneho občianstva. K vzniku bezdomovectva dochádza niekoľkými spôsobmi:

- narodením dieťaťa bezdomovcom, ktoré sa narodí na území štátu uznávajúceho zásadu *ius sanguinis*;
- stratou nadobudnutého štátneho občianstva, ktorá môže mať niekoľko príčin:
 - v mnohých štátoch strácajú ženy štátne občianstvo svojho domovského štátu uzavretím manželstva s cudzincom alebo aj bezdomovcom bez ohľadu na to, či sobášom nadobúdajú štátne občianstvo manžela;
 - v dôsledku zmeny štátneho územia obyvateľa žijúci na území, ktoré prešlo pod správu cudzieho štátu, strácajú pôvodné štátne občianstvo;
 - vyst'ahovaním sa na základe prejavu úmyslu osoby nevrátiť sa späť do štátu, ktorého je štátnym občanom dochádza k strate štátneho občianstva;
 - dobrovoľné požiadanie občana o prepustenie zo štátneho zväzku.¹⁷

Bezdomovci podliehajú jurisdikcii štátu, na území ktorého žijú, ale nemajú politické práva, ani nárok na právnu a diplomatickú ochranu žiadneho štátu. V roku 1954 bol podpísaný Dohovor o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti, ktorý sa zaoberá problémami bezdomovcov. Pre SR nadobudol platnosť aj s dodatkom 2. júla 2000. Dohovor zabezpečuje, aby takéto osoby mohli využívať svoje ľudské práva bez diskriminácie, ponúka im možnosť získať cestovné doklady a doklady totožnosti. Dohovor tiež vyžaduje,

¹⁴ Ministerstvo vnútra SR: *Od 17. júla je účinný novelizovaný zákon o štátnom občianstve*. [cit.2011-28-12]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?25&sprava=od-17-jula-je-ucinny-novelizovany-zakon-o-statnom-obcianstve>>

¹⁵ Zákon z 26. mája 2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

¹⁶ Mráz, S.: *Základy medzinárodného práva verejného*. 1996. s.56

¹⁷ Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2002. s. 27

aby signatárske štáty napomáhali integrácii takýchto osôb a umožnili im získať štátne občianstvo.¹⁸

III. Na základe *medzinárodných udalostí* rozlišujeme pojmy:

- utečenci
- odídenci
- presídlenci

Utečenci, resp. azylanti sú osoby, ktoré opustili územie svojho štátu za mimoriadnych okolností a nemôžu alebo nechcú sa vrátiť späť. Mimoriadnymi okolnosťami sú najčastejšie vojnové udalosti alebo občianske konflikty v štáte.¹⁹ Problém utečencov sa vo veľkom meradle objavil najmä v období prvej svetovej vojny.²⁰ Postavenie utečencov upravuje Dohovor o právnom postavení utečencov, tiež označovaný aj ako Ženevský dohovor prijatý na Konferencii splnomocnených zástupcov Spojených národov v Ženeve dňa 28. júla 1951. Pre Českú a Slovenskú federatívnu republiku nadobudol platnosť 24. februára 1992. V jednotlivých kapitolách dohovoru sú definované práva, ako aj povinnosti utečencov zdržiavajúcich sa na území cudzieho štátu.

V Slovenskej republike problematiku postavenia utečencov, ako aj odídcov upravuje Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 o utečencoch, ktorý upravuje postupy štátnych orgánov v konaní o priznanie postavenia utečenca v SR a ustanovuje práva a povinnosti cudzincov, ktorí požiadali o priznanie postavenia utečenca alebo ktorým sa postavenie utečenca na území SR priznalo.²¹

Odídenci sú cudzinci, ktorým vláda cudzieho štátu poskytla dočasné útočisko na svojom území. Dočasné útočisko sa poskytuje ako ochrana pred vojnovými konfliktami, endemickým násilím, následkami humanitárnej katastrofy alebo sústavným porušovaním ľudských práv v krajine pôvodu.

Pojem **presídlenec** je najjednoduchšie vysvetliť na situácii, ktorá nastala po černobyľskej havárii. Vtedy Slovenská republika poskytla humanitárnu pomoc Ukrajine, keď súhlasila s presídlením občanov slovenského pôvodu a ich rodinných príslušníkov žijúcich v postihnutých oblastiach na Ukrajine, na svoje územie.²² V prípade presídlencov

¹⁸ The UN Refugee Agency v Slovenskej republike: *Dohovory o osobách bez štátnej príslušnosti*. [cit.2012-08-01]. Dostupné na internete: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/sk/zdroje/dohovory/dohovory-o-osobach-bez-statnej-prislusnosti.html>>

¹⁹ Potočný, M.: *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. 1999. s.45

²⁰ Mráz, S.: *Základy mezinárodního práva veřejného*. 1996. s.57

²¹ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky zo 14. novembra 1995 č. 283/1995 Z.z. o utečencoch

²² Balga, J. a kol.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.183

hovoríme teda o osobách, ktoré sa v dôsledku mimoriadnych udalostí vrátili do svojej vlasti.

IV. Podľa *špeciálneho medzinárodného statusu* rozlišujeme nasledujúce kategórie cudzincov:

- diplomatickí zástupcovia
- konzulárni zástupcovia
- cudzinci podliehajúci špeciálnemu medzinárodnému statusu

Postavenie diplomatických a konzulárnych zástupcov na území cudzieho štátu upravuje Viedenský dohovor o diplomatických stykoch a Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch, v rámci ktorých sa zmluvné štáty zaviazali poskytovať uvedeným osobám a ich rodinným príslušníkom rad výsad a imunit.

V. V rámci slovenského cudzineckého práva sú osobitnou kategóriou cudzincov ***zahraniční Slováci***. Podľa Zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa postavenie zahraničného Slováka môže priznať osobe, ktorá nemá trvalý pobyt na území SR, ale je štátnym občanom SR alebo osobe, ktorá síce nie je štátnym občanom SR, ale uchováva si národné povedomie a on alebo jeho predok v priamom rade má slovenskú národnosť. Národným povedomím sa rozumejú aktívne prejavy hlásenia k slovenskému národu a hodnotám, ktoré reprezentujú slovenský jazyk, slovenské kultúrne dedičstvo a tradície. Postavenie zahraničného Slováka sa preukazuje osvedčením, ktoré sa vydáva na základe písomnej žiadosti. Žiadateľ preukazuje svoju slovenskú národnosť rodným list alebo krstným listom, výpisom z matriky, osvedčením o štátnom občianstve alebo osvedčením o trvalom pobyte. Národné povedomie sa preukazuje vyhlásením žiadateľa o výsledkoch jeho verejnej činnosti alebo svedectvom krajanskej organizácie pôsobiacej v mieste jeho pobytu.²³ V zmysle uvedeného zákona má zahraničný Slováka počas svojho pobytu na území Slovenskej republiky napríklad právo požiadať o prijatie na štúdium na ktorúkoľvek školu nachádzajúcu sa na území Slovenskej republiky; o prijatie do zamestnania bez vydania povolenia na pobyt na území Slovenskej republiky; o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky z dôvodov hodných osobitného zreteľa; o povolenie výnimky na výplatu dávok dôchodkového zabezpečenia do cudziny, ak splní podmienky nároku na ich

²³ Zákon č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov

poskytovanie na území Slovenskej republiky. Zahraničný Slovák na území Slovenskej republiky má takisto i právo vlastníť a nadobúdať nehnuteľnosti iba:

- dedením,
- ak ide o nehnuteľnosť nadobúdanú do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, z ktorých iba jeden,
- je cudzovec, alebo ak má cudzovec nadobudnúť nehnuteľnosť od manžela, súrodencov, rodičov alebo prarodičov,
- ak ide o výmenu tuzemskej nehnuteľnosti, ktorú vlastní, za inú tuzemskú nehnuteľnosť, ktorej zistená cena neprevyšuje cenu pôvodnej nehnuteľnosti,
- ak má predkupné právo z titulu podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti,
- ak ide o stavbu, ktorú cudzovec vystaval na pozemku vo svojom vlastníctve,
- ak tak výslovne ustanovuje osobitný zákon.²⁴

1.2 Medzinárodné cudzinecké právo

1.2.1 Pojem medzinárodné cudzinecké právo

Medzinárodné cudzinecké právo predstavuje odvetvie medzinárodného práva zaoberajúce sa otázkami vstupu a pobytu cudzincov na územie štátu, ich právami a povinnosťami ako aj otázkami opustenia územia štátu cudzincom.²⁵ Predstavuje súhrn zásad a pravidiel upravujúcich spomínané otázky, ktoré sú obsiahnuté v medzinárodných obyčajach a zmluvách. Avšak všetky pokusy kodifikovať medzinárodné cudzinecké právo doposiaľ stroskotali, pravidlá v oblasti medzinárodného cudzineckého práva nie sú celkom jasne vymedzené, čo môže viesť k nezhodám medzi štátmi. Za relatívny úspech v danej problematike sa považoval rok 1985, kedy Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“) vypracovalo a schválilo Deklaráciu o ľudských právach jednotlivcov, ktorí nie sú štátnymi občanmi krajiny, v ktorej žijú. Dokument však nie je pre štáty záväzný, ale má len odporúčací charakter.²⁶ Postavenie cudzincov a ich práva a povinnosti sú upravené v ďalších bilaterálnych a multilaterálnych zmluvách, ako je napríklad Charta OSN, Európsky dohovor o ľudských právach, Pakt o občianskych a politických právach, Pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a pod.²⁷

²⁴ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 202/1995 Z. z. - Devízový zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

²⁵ David, V., Sladký, P., Zbořil, R.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2008. s.238.

²⁶ Potočný, M.: *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. 1999. s.46

²⁷ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.9

Napriek existencii pojmu medzinárodné cudzinecké právo, cudzinecké právo je stále v prvom rade v kompetencii každého národného štátu a je to súbor právnych noriem, ktoré si štáty sami vytvárajú. Je ale nevyhnutné rešpektovať pri tom i zásady všeobecného medzinárodného práva a záväzky vyplývajúce z partikulárnych zmlúv.

1.2.2 Pramene medzinárodného cudzineckého práva

Prameňmi medzinárodného cudzineckého práva sú medzinárodná obyčaj a medzinárodná zmluva.

Medzinárodná obyčaj vzniká väčšinou v dôsledku dlhotrvajúcej praxe väčšiny štátov. Predstavuje súbor právnych pravidiel, ktoré sa postupne stali právne záväznými. Obzvlášť v oblasti medzinárodného cudzineckého práva má medzinárodná obyčaj dominujúce postavenie.²⁸

Medzinárodná zmluva je dohoda dvoch alebo viacerých subjektov medzinárodného práva, ktorými sú väčšinou štáty. Podpísaním medzinárodnej zmluvy tak dobrovoľne zakladajú, menia alebo rušia svoje vzájomné práva a povinnosti. Prameňmi medzinárodného cudzineckého práva sú najmä tie zmluvy, ktorých účastníkmi je väčšina štátov a ktoré určujú všeobecné a trvalé pravidlá.²⁹

1.2.3 Historický vývoj cudzineckého práva

V historicko-právnom kontexte sa vyvíjali jednotlivé právne inštitúty, ktoré sa dotýkali pojmu cudzinec. Základná vývojová línia sa odvíjala od úplnej bezprávnosti cudzinca až k jeho právnej subjektivite a rovnosti s občanmi cudzieho štátu.³⁰

V staroveku nebol cudzinec uznaný za právny subjekt, bol zásadne bez práv a právnych záväzkov, a teda aj bez právnej ochrany. Cudzinci boli považovaní za nepriateľov a najmä v štátoch, v ktorých sa vládlo v duchu náboženských predstáv a hodnôt, sa cudzinci cítili najhoršie. Akýkoľvek kontakt s cudzincami bol v tomto období považovaný za nečistý. Avšak nemožno tvrdiť, že v staroveku boli všetci cudzinci prenasledovaní, mnohí boli rešpektovaní a tešili sa pohostinstvu u mnohých kultúrnych národov, hlavne u Grékov a Rimanov.³¹ V niektorých štátoch sa rozlišovalo medzi

²⁸ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.15

²⁹ Tamtiež

³⁰ Balga, J.: *Cudzinecký režim*. 1998. s.34

³¹ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.16

cudzincami so spriatelených a nepriateľských štátov, a od toho sa následne odvíjalo aj ich postavenie v danom štáte.

Medzi gréckymi štátmi, ktoré spolu intenzívnejšie spolupracovali, bol postupne vytvorený právny základ pre ochranu cudzincov. Uzavierali sa zmluvy o azyle a vytvoril sa verejný orgán pre ochranu cudzincov.

V prípade Rimanov taktiež postupne dochádzalo k prechodu od úplného bezprávia cudzincov k zárodkom cudzineckých práv, o čom svedčí vytvorenie takzvaného „*ius gentium*“, zvláštneho inštitútu pre peregrínov, t.j. osôb, ktoré neboli Rimanmi. Za výrazný medzník vo vývoji cudzineckého práva sa považuje prijatie Caracollovho zákona v roku 212, vďaka ktorému boli všetkým slobodným obyvateľom rímskej ríše udelené občianske práva.³²

Prístup k cudzincom v období **stredoveku** bol spočiatku obdobný a cudzincom sa nepriznávali žiadne, prípadne minimálne práva. Postupne sa však zatlačovala koncepcia, podľa ktorej cudzinec bol síce subjektom práv, ale v zásade mal horšie právne postavenie než občan. To viedlo k prijímaniu výnimočných predpisov o cudzincoch, ktorí na rozdiel od príslušníkov obce, kmeňa, krajiny a pod. mohli za podstatne ťažších podmienok nadobúdať majetok a vykonávať svoje živnosti a ktorí museli niesť aj napríklad väčšie daňové a dávkové bremeno.³³ Aj v stredoveku bol podstatný rozdiel medzi cudzincami, ktorí boli obchodníkmi a mali privilegované postavenie a medzi ostatnými cudzincami. Zvláštne postavenie mali aj židia, ktorých situácia bola špecifická, keďže na rozdiel od iných cudzincov nemali vlastný štát.³⁴ Väčšinou boli v štátoch trpení predovšetkým z finančných dôvodov, boli označovaní za „*servi camerae*“, čo znamenalo, že boli majetkom kráľa, pod ktorého jurisdikciu aj spadali. Panovník im zaručoval bezpečnosť na svojom území, za čo mu boli židia povinní platiť dane a iné poplatky.

Podstatnú zmenu zaznamenalo cudzinecké právo francúzskou revolúciou v roku 1789. Základom francúzskeho cudzineckého práva sa stali zásady prijaté v „*Code civil*“. V jeho jedenástom článku sa uvádza, že občianske práva cudzincov vo Francúzsku sú rovnaké ako práva Francúzov v cudzom štáte podľa príslušných zmlúv, teda na základe reciprocity a podľa článku 13 má každý cudzinec etablovaný vo Francúzsku všetky občianske práva.³⁵

³² Rebro, K.: *Rímske právo*. 1980, s.76

³³ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.17

³⁴ Balga, J.: *Cudzinecký režim*. 1998. s.35

³⁵ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.18

Od prijatia Code civil už postupne dochádzalo k uznávaniu úplnej rovnosti postavenia cudzincov a tuzemského obyvateľstva. V Taliansku sa takáto rovnosť uznávala aj bez uplatňovania princípu reciprocity. Na druhej strane však napríklad v Anglicku bolo až do roku 1870 postavenie cudzincov horšie ako v ostatných európskych štátoch. Zmena nastala až prijatím naturalizačného aktu, ktorým bolo cudzincom okrem iného povolené nadobúdať nehnuteľnosti, avšak s výnimkou nadobúdania anglických lodí.

Pozitívny vplyv na postavenie cudzincov malo zrušenie otroctva v 19. storočí na základe kolektívnych medzinárodných aktov.

V súčasnosti cudzinci podliehajú vo väčšine štátov národnému režimu.

1.3 Cudzinecký režim

1.3.1 Pojem cudzinecký režim

Cudzinci zdržiavajúci sa na území cudzieho štátu podliehajú určitým pravidlám tohto štátu, t.j. cudzineckému režimu. „Cudzinecký režim je ucelený systém základných činiteľov a opatrení charakterizujúcich právne postavenie cudzincov ako fyzických osôb na území štátu pobytu a jeho realizáciu kompetentnými štátnymi orgánmi“.³⁶ Cudzinecký režim podlieha predovšetkým vnútroštátnej právnej úprave každej krajiny, ale musí rešpektovať aj záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, akým je napríklad zásada reciprocity. Pojem reciprocita znamená, že daný štát podmieňuje svoje správanie sa k cudzincom na svojom území tým, že sa k nim správa tak, ako sa správa jeho domovský štát k jeho občanom.

1.3.2 Druhy cudzineckých režimov

Keďže právny režim cudzincov nie je rovnaký pre všetkých cudzincov zdržiavajúcich sa na území štátu pobytu, existuje niekoľko druhov cudzineckých režimov:

- **Minimálny cudzinecký štandard** predstavuje najmenší rozsah práv, ktoré je štát povinný poskytnúť cudzincovi nachádzajúcemu sa na jeho území. Všeobecne možno v rámci tohto režimu povedať, že štát je len povinný rešpektovať cudzinca ako ľudskú osobu, a preto mu poskytuje len určité osobné a majetkové práva, aby tak zaistil zabezpečenie jeho základných a všeobecných ľudských potrieb.³⁷

³⁶ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s. 37

³⁷ Potočný, M., Ondřej, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 2006. s. 78

- **Zvláštny (špeciálny) režim** je taký druh cudzineckého režimu, kedy štát upravuje práva a povinnosti cudzincov na rozdiel od svojich občanov zvláštnymi vnútroštátnymi právnymi predpismi. Napriek tomu, že štáty musia rešpektovať minimálne pravidlá medzinárodného práva, majú vo vytváraní týchto predpisov relatívnu voľnosť a môžu cudzincov aj diskriminovať oproti svojim štátnym občanom alebo poskytovať občanom jednotlivých cudzích štátov určité výhody.³⁸
- **Režim najvyšších výhod** spočíva v záväzku zmluvných strán, že budú svojim štátnym príslušníkom navzájom poskytovať najväčšiu mieru práv a výhod, ktoré v súčasnosti poskytujú alebo budú poskytovať štátnym príslušníkom ktoréhokoľvek iného štátu.³⁹
- **Národný režim** je taký druh cudzineckého režimu, kedy právny poriadok štátu zaisťuje cudzincom také právne postavenie, aké majú jeho vlastní občania. Národný režim však neznamená úplné zrovnoprávenie cudzincov s občanmi, rozdielmi sú najmä tie práva a povinnosti, ktoré vyplývajú zo záväzku vernosti občana k domovskému štátu (cudzinci nemajú politické práva ani vojenskú povinnosť). Cudzinci sú takisto vylúčení z výkonu určitých povolání, nemajú možnosť nadobúdať určité druhy majetku, ako napríklad lietadlá, lode a nehnuteľnosti.⁴⁰
- **Preferenčný režim** poskytuje väčší rozsah práv cudzincom z určitého štátu alebo určitých štátov ako príslušníkom iných tretích štátov. Ide o systém odporujúci princípu rovnoprávnosti štátov, ale takýto druh cudzineckého režimu je uplatňovaný medzi krajinami Commonwealthu, EÚ alebo schengenského priestoru.⁴¹
- **Zmluvný režim** je založený na osobitnej medzinárodnej zmluve. Takáto zmluva môže obsahovať akýkoľvek zo spomenutých druhov režimu alebo iný dohodnutý režim, ktorý však musí byť v súlade s medzinárodným cudzineckým právom.

³⁸ Potočný, M., Ondřej, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 2006. s. 79

³⁹ Mráz, S.: *Základy mezinárodního práva veřejného*. 1996. s.63

⁴⁰ Potočný, M., Ondřej, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 2006. s.81

⁴¹ Tomko, J.: *Mezinárodní veřejné právo*. 1988. s.227-228

2 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY NA SLOVENSKU

2.1 Slovenské cudzinecké právo

2.1.1 Pojem slovenské cudzinecké právo

Slovenské cudzinecké právo ako súčasť slovenského právneho systému definujeme ako „ucelený vnútorne diferencovaný súbor právnych noriem, ktoré upravujú právne postavenie cudzincov na území SR.“⁴² Na základe týchto právnych noriem sú vymedzené základné práva, oprávnené záujmy, povinnosti cudzincov a systém sankcií v prípade ich porušenia. Okrem toho slovenské cudzinecké právo definuje pojem cudzinec, jednotlivé kategórie cudzincov a upravuje aplikáciu uvedených problematik štátnymi orgánmi SR. Hoci je cudzinecké právo vnútornou záležitosťou každého štátu, musí byť v súlade aj so všeobecnými zásadami medzinárodného práva, ako aj so záväzkami, ktoré preňho vyplývajú z rôznych partikulárnych zmlúv.⁴³ Také záväzky vyplývajú napríklad pre SR z členstva v EÚ.

2.1.2 Historický vývoj slovenského cudzineckého práva

Vývoj slovenského cudzineckého práva predstavuje špecifickú problematiku. Vzhľadom na to, že územie dnešnej SR bolo v priebehu histórie súčasťou niekoľkých štátnych zoskupení, o slovenskom cudzineckom práve v pravom zmysle slova možno hovoriť až v 20. storočí. Napriek tomu sa však nasledujúca časť práce venuje i obdobiu pred vznikom prvého slovenského štátu, kedy bolo územie Slovenska súčasťou Rakúsko - Uhorska alebo spoločného štátneho zväzku s Českou republikou.

Slovenské cudzinecké právo do roku 1918

Územie Slovenska bolo do roku 1918 súčasťou rozsiahlej Rakúsko - Uhorskej ríše. Rozdielna bola však právna úprava na rakúskom a na uhorskom území. Cestovné pasy neboli potrebné pri vstupe a pobyte cudzincov na územie uhorskej koruny, pasová a vízová povinnosť sa však mohla zaviesť v čase vojny, ak bola ohrozená bezpečnosť štátu. Podľa rakúskej právnej úpravy boli cudzinci prekračujúci hranice Rakúska povinní mať cestovný pas alebo iné dokumenty potvrdzujúce ich identitu. V praxi však bola táto povinnosť skôr

⁴² Balga, J.: Slovenské cudzinecké právo. 2000. s.71

⁴³ Tamtiež

iluzórna, keďže evidovanie pasov sa vyžadovalo len výnimočne, na hraniciach sa neuskutočňovala pravidelná kontrola pasov.⁴⁴

Slovenské cudzinecké právo od roku 1918 do roku 1945

Bezprostredne po skončení prvej svetovej vojny došlo k vytvoreniu prvej Československej republiky (ďalej len „ČSR“). Významným medzníkom vo vývoji cudzineckého práva bolo v tom čase vydanie vládneho nariadenia č. 215/1921 Zb., ku ktorému sa pristúpilo po konferencii v Paríži, ktorá v októbri 1921 rokovala o pasoch a colných formalitách. V rámci konferencie bolo zrušených niekoľko policajno-právnych predpisov a zachovalo sa len všeobecné ustanovenie, podľa ktorého bol ku každému prekročeniu československých hraníc potrebný pas, ktorý musel byť v prípade cudzinca pochádzajúceho zo štátu, s ktorým neboli víza výslovne zrušené, opatrený platným československým vízom.⁴⁵ Prijatím uvedeného nariadenia došlo k unifikácii dovtedy rozdielnych pasových predpisov platných na území Čiech, Moravy a Sliezska, Slovenska a Podkarpatskej Rusi. Prijatie uvedeného nariadenia viedlo k prijatiu Zákona č. 55/1928 Zb. o cestovných dokladoch v roku 1928. Zákon obsahoval 16 paragrafov a prílohy uvádzajúce zoznam štátov, s ktorými nebola zavedená vízová povinnosť, prehľad recipročných vízových poplatkov a ustanovenia o ochrane československej meny a vývoze hodnôt v cestovnom styku. Cudzinci smeli prekročiť hranice ČSR alebo sa v nej zdržiavať len s cestovnými pasmi, ktoré vyhovovali ustanoveniam zákona. V prípade, že cudzinci prekračovali hranice bez platných dokladov, mohli byť pohraničnou finančnou strážou vrátení za hranice, odovzdaní príslušnému policajnému útvaru alebo okresnému úradu. Zákon zachovával i pasovú povinnosť pre občanov ČSR cestujúcich do cudziny.⁴⁶ Pre obe skupiny osôb, t.j. pre cudzincov prekračujúce cestujúcich ČSR a pre občanov ČSR cestujúcich do cudziny stanovoval zákon i výnimky z pasovej povinnosti.

Pobyt cudzincov na území ČSR bol predmetom úpravy neskôr prijatých osobitných právnych noriem. Hlásenie pobytu cudzincov upravoval zákon č. 52/1935 Zb. o pobyte cudzincov a vládne nariadenie č. 143/1935. V zmysle uvedeného zákona museli všetci cudzinci starší ako 14 rokov žiadať o povolenie na pobyt v ČSR v prípade, že sa na

⁴⁴ Balga, J.: Slovenské cudzinecké právo. 2000. s.61

⁴⁵ Tamtiež. s.61-62

⁴⁶ Tamtiež. s.63-64

jej území plánovali zdržiavať dlhšie ako 2 mesiace alebo sa na území SR chceli stať zárobkovo činnými.⁴⁷ Zákon takisto stanovoval výnimky z tejto povinnosti.

V období existencie prvého Slovenského štátu, t.j. v rokoch 1939-1945 nedošlo v oblasti cudzineckého práva k výrazným zmenám.

Slovenské cudzinecké právo v období obnovenej Československej republiky

Po skončení druhej svetovej vojny sa Slovensko stalo súčasťou obnovenej Československej republiky. V tomto období bol vo februári 1949 prijatý nový zákon o cestovných pasoch, a síce zákon č. 53/1949, ktorý okrem iného upravoval otázky pasovej i vízovej povinnosti. Podľa zákona mohol cudzinec prekročiť hranice ČSR len s platným cestovným pasom, ktorý musel obsahovať údaje o jeho totožnosti a o územnej platnosti pre ČSR. Zákon takisto stanovoval výnimky z pasovej povinnosti, ktoré sa týkali najmä pohraničného styku a prípadov, keď k vykonaniu medzinárodných zmlúv mohli niektoré druhy preukazov nahradiť cestovné pasy. Išlo napríklad o dočasné cestovné pasy vydávané osobám bez štátnej príslušnosti alebo občanom takého štátu, v ktorý ČSR nemala svoj zastupiteľský úrad.⁴⁸ V oblasti vízovej povinnosti zákon stanovoval, že ministerstvo vnútra mohlo po dohode s ministrom zahraničných vecí určiť, že cestovné pasy cudzincov prekračujúcich hranice ČSR musia byť opatrené platným československým vízom, ktoré udeľovali československé zastupiteľské úrady. K zavedeniu vízovej povinnosti mohlo dôjsť z dôvodu zabezpečenia bezpečnosti alebo s cieľom ochrany iných verejných záujmov.

Slovenské cudzinecké právo v období Československej socialistickej republiky

Po premenovaní Československej republiky na Československú socialistickú republiku (ďalej len „ČSSR“), t.j. po roku 1960 došlo k prijatiu zákona č. 63/1965 Zb. o cestovných pasoch a vyhlášky č. 44/1970 Zb., ktoré však nepriniesli žiadnu zmenu v danej problematike v porovnaní s dovtedy platnými právnymi predpismi. Pobyt cudzincov a území ČSSR upravoval zákon Národného zhromaždenia č. 68/1965 Zb., ktorý upravoval viaceré otázky ohľadom pobytu cudzincov, ako napríklad povolenie, zákaz, hlásenie pobytu a povinnosti cudzincov žijúcich na území ČSSR.⁴⁹ Problematiku pobytu cudzincov v ČSSR ďalej podrobnejšie upravovala aj vyhláška Ministerstva vnútra ČSSR č.

⁴⁷ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s. 67

⁴⁸ Tamtiež. s. 69

⁴⁹ Tamtiež. s.70

69/1965 Zb. a nariadenie ministra vnútra ČSSR č.6/1972, ktoré rozlišovalo udeľovanie povolenia na pobyt cudzincov za účelom zlúčenia rodiny a za účelom zamestnania.⁵⁰

Slovenské cudzinecké právo v období Českej a Slovenskej federatívnej republiky

V období krátkej existencie Českej a Slovenskej federatívnej republiky (ďalej len „ČSFR“) došlo k prijatiu zákona č. 123/1992 Z. z. o pobyte cudzincov na území ČSFR, ktorý upravoval otázky súvisiace s pobytom, povinnosťami počas pobytu a ukončením pobytu cudzincov na území ČSFR a podobne.⁵¹

Slovenské cudzinecké právo od roku 1993

Vstup a pobyt cudzincov na našom území bol po vzniku samostatnej Slovenskej republiky upravovaný zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov na území SR. 1. apríla 2002 nadobudol účinnosť zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincova o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), ktorý bol v rokoch 2002 až 2011 novelizovaný až 14 krát. Výraznú zmenu v zákone o pobyte cudzincov si vyžiadala už príprava Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii. V tejto súvislosti bolo nevyhnutné vytvoriť legislatívnu základňu prispôbenú príslušnej legislatíve Európskej únie vo vzťahu k občanom Únie, ich rodinným príslušníkom a štátnym príslušníkom tretích krajín.⁵² Dňom vstupu Slovenska do Európskej únie, na ktorej území platia štyri slobody vnútorného trhu, prevzala Slovenská republika príslušnú časť *acquis* upravujúce voľný pohyb osôb. Od 1. januára 2004 nadobudla účinnosť väčšina bodov zákona č. 606/2003 Z. z., ktorý novelizoval zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov. Novela rozlišuje medzi cudzincami, ktorí sú občanmi krajín Európskeho hospodárskeho priestoru a zaraďuje do tejto skupiny aj ich rodinných príslušníkov a medzi cudzincami, ktorí sú občanmi tretích štátov. Do tretej časti zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov pridáva piatu hlavu nazvanú *Osobitné ustanovenia pre občana Európskeho hospodárskeho priestoru a jeho rodinného príslušníka*.

Ďalšou dôležitou novelou zákona č. 48/2002 Z. z. bola novela, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2007. Bola veľmi rozsiahla a jej cieľom bolo predovšetkým transponovať tri smernice Európskej únie do slovenského právneho poriadku. Išlo o nasledovné smernice:

⁵⁰ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s.70

⁵¹ Tamtiež

⁵² Ministerstvo vnútra SR: *Dôvodová správa*. [cit.2012-15-04]. Dostupné na internete: <www.minv.sk/?pravne-normy-3&subor=134048> s.1

- smernica Rady 2004/81/ES o povoleniach na trvalý pobyt vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúce nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi,
- smernica Rady 2005/71/ES o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu a
- smernica Rady 2004/114/ES o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdia, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľníckej služby.⁵³

Poslednou dôležitou novelou zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov bol zákon č. 223/2011, ktorý nadobudol účinnosť 20. júla 2011. Tento zákon okrem iného stanovuje novú možnosť získania prechodného pobytu na území Slovenskej republiky, ktorú predstavuje udelenie špeciálneho povolenia, tzv. Modrej karty Európskej únie. Táto novela pridáva do zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov ustanovenia o Modrej karte Európskej únie, ktorá uľahčuje vysokokvalifikovaným pracovníkom z tretích krajín prístup na slovenský, a teda aj európsky pracovný trh.

21. októbra prijala Národná rada Slovenskej republiky zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2012, čím sa deroguje dovtedy účinný zákon č. 48/2002 Z. z. „Nový zákon bol prijatý za účelom zjednotenia problematiky zabezpečovania kontroly hraníc zameranú na vykonávanie hraničnej kontroly osôb a zabezpečenia súladu s európskymi a medzinárodnými právnymi normami v tejto oblasti.“⁵⁴ Zákon okrem iného zavádza tri druhy trvalého pobytu, a síce trvalý pobyt na päť rokov, trvalý pobyt na neobmedzený čas a dlhodobý pobyt.

2.1.3 *Pramene slovenského cudzineckého práva*

Ako v každom odvetví práva, tak aj v slovenskom cudzineckom práve rozlišujeme medzi materiálnymi a formálnymi prameňmi práva.

⁵³ Številová, Z.: *Stav platnej legislatívy v oblasti cudzineckého práva v Slovenskej republike*.

[cit.2012-22-01]. Dostupné na internete:

<http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/ZStevulova_CizineckyzakonSlovensko.pdf> s.2

⁵⁴ Ústredný portál verejnej správy SR: *Nový zákon o pobyte cudzincov*. [cit.2012-23-02]. Dostupné na internete: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=42&NewsID=2525>>

V rámci slovenského cudzineckého práva sa za jeho **materiálne pramene** považujú „podmienky a pravidlá správania sa subjektov v rámci cudzineckého režimu, objektivizácia právnych názorov na právne postavenie cudzincov na území Slovenskej republiky, ako aj medzinárodná spolupráca ovplyvňujúca tvorbu práva, ktorá vytvára jasný právny rámec cudzineckého režimu“.⁵⁵

Formálnymi prameňmi slovenského práva je písané právo, ktoré je výsledkom činnosti kompetentných štátnych orgánov. Formálnymi prameňmi slovenského cudzineckého práva sú normatívne právne akty a medzinárodné zmluvy. Za špecifické formálne pramene slovenského cudzineckého práva možno považovať aj právne predpisy a akty Európskej únie.

Normatívne právne akty

Normatívne právne akty sú všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré sú výsledkami normotvornej činnosti subjektov zodpovedných za tvorbu práva. V rámci slovenského práva upravujúceho postavenie cudzincov sa za normatívne právne akty považujú:

- *Ústava Slovenskej republiky a ústavné zákony*

Ústava ako základný zákon štátu disponujúcim najvyššou právnou silou rámcovo upravuje i právne postavenie cudzincov na našom území. Zaručuje občanom SR, ale aj cudzincom základné ľudské práva a slobody, ktoré sú uvedené v jej druhej hlave.⁵⁶

- *Zákony*

Zákony upravujúce postavenie cudzincov v SR musia byť v súlade s ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a slobodách, ktoré boli Slovenskou republikou ratifikované a neskôr aj riadne vyhlásené.⁵⁷ Dôležitým zákonom v tejto oblasti je aktuálne účinný zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vzhľadom na to, že postavenie cudzinca v sebe zahŕňa množstvo aspektov, problematiku upravuje aj zákon o utečencoch, zákon o zamestnanosti, zákon o živnostníkoch, zákon o rodine, devízový zákon a podobne.

- *Nariadenia vlády*

Pri vydávaní nariadení na vykonanie zákona vláda nemôže prekročiť medze zákona a upraviť tak spoločenské vzťahy nad jeho rámec. To, čo sa nevyriešilo v zákone, je

⁵⁵ Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2002. s.60

⁵⁶ Tamtiež. s.62

⁵⁷ Tamtiež. s.63

neprípustné ponechať na vykonávacie predpisy.⁵⁸ V oblasti právneho postavenia cudzincov bolo vydaných niekoľko uznesení vlády, ako napríklad uznesenie vlády o zásadách migračnej politiky Slovenskej republiky alebo uznesenie vlády o jednostrannom zrušení vízovej povinnosti občanov Kanady.⁵⁹

- *Vyhlášky ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy*

K vyhláškam, ktoré vydá ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, musí existovať splnomocňujúce ustanovenie v zákone. Z toho musí jasne vyplývať, ktorý orgán je splnomocnený vydať danú vyhlášku a aký rozsah otázok môže upravovať jej obsah.⁶⁰

- *Všeobecne záväzné vyhlášky orgánov územnej samosprávy a orgánov miestnej štátnej správy*

Obce a samosprávy sú oprávnené vydávať všeobecne záväzné vyhlášky len v medziach plnenia úloh samosprávy. Nariadenia sa priamo dotýkajú obyvateľov obce, ktorými môžu byť slovenskí občania, ale aj cudzinci, preto sú aj tieto vyhlášky prameňom cudzineckého práva.⁶¹

- *Organizačné akty*

Organizačné akty vydávajú štátne a verejnoprávne inštitúcie a sú záväzné smerom do vnútra inštitúcie, ktorá ich vydala. Medzi organizačné akty upravujúce právne postavenie cudzinca patrí napríklad nariadenie Ministerstva vnútra SR upravujúce postupy policajných útvarov a Migračného úradu Ministerstva vnútra SR pri vykonávaní zákona o utečencoch.⁶² Zaradenie organizačných aktov medzi pramene cudzineckého práva však nie je jednoznačné.

Medzinárodné zmluvy

„Medzinárodné zmluvy sú prameňom cudzineckého práva. Na základe vnútroštátnej úpravy (napr. ustanovenia v Ústave) sa môžu stať aj prameňom vnútroštátneho práva a môžu sa tak aplikovať.“⁶³ Medzi medzinárodné zmluvy týkajúce sa postavenia cudzincov patria napr. Dohovor o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti, Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo ženevské dohovory, ktoré zakotvujú pravidlá súčasného práva ozbrojených konfliktov (Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli, o zlepšení osudu ranených

⁵⁸ Krsková, A.: *Úvod do štúdia práva*. 1997. s.38

⁵⁹ Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2002. s. 64

⁶⁰ Tamtiež

⁶¹ Tamtiež

⁶² Balga, J.: *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. 2002. s. 65

⁶³ Gerloch, A.: *Teorie práva*. 2000. s.50.

a stroskotancov ozbrojených síl na mori, o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami a o ochrane civilných osôb počas vojny).

Právne predpisy a akty Európskej únie

Už počas samotnej prípravy Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie bolo potrebné prispôbiť slovenskú legislatívu legislatíve Európskej únie. Prameňmi slovenského cudzineckého práva sú teda aj právne predpisy a akty Európskej únie. Príkladom je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 526/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa stanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice⁶⁴ alebo smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania, ktorú členské štáty Európskej únie transponovali do svojej vnútroštátnej legislatívy v minulom roku.

2.2 Vstup cudzincov na územie Slovenskej republiky

Pravidlá a podmienky vstupu cudzincov na územie SR súvisia predovšetkým so skutočnosťou, že krajina je súčasťou schengenského priestoru. Schengenské acquis bolo Amsterdamskou zmluvou účinnou od 1. mája 1999 zahrnuté do pôsobnosti EÚ. Napriek tomu však neplatí, že všetky členské krajiny EÚ sú zároveň i signatármi Schengenskej dohody. Špeciálny režim má Spojené kráľovstvo a Írsko, ktoré sa odmietli stať zmluvnými stranami Schengenskej dohody a Cyprus, Rumunsko a Bulharsko, ktoré sa do schengenského priestoru zaviazali vstúpiť, no zatiaľ ešte nesplnili potrebné podmienky.⁶⁵ Ďalším špecifikom Schengenského systému je, že zahŕňa aj štáty, ktoré nie sú členskými krajinami EÚ, t.j. Island, Nórsko a Švajčiarsko. Vytvorením schengenského priestoru došlo k rozdeleniu hraníc jednotlivých členským štátov na vnútorné a vonkajšie. Vnútorné hranice sú hranice medzi jednotlivými členskými štátmi a možno ich prekročiť v ktoromkoľvek bode bez toho, aby sa vykonala hraničná kontrola osôb bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Vonkajšie hranice sú spoločné hranice členských štátov a tretích krajín a môžu sa prekračovať len na hraničných priechodoch a počas stanovených otváracích

⁶⁴ Ministerstvo vnútra SR: *Dôvodová správa*. [cit.2012-15-04]. Dostupné na internete: <www.minv.sk/?pravne-normy-3&subor=134048> s.1

⁶⁵ Lipková, L.: *Európska únia*. 2011. s.247

hodín. Vstupom Slovenska do Schengenského priestoru sa vonkajšou pozemnou hranicou Európskej únie stal úsek štátnej hranice medzi SR a Ukrajinou.⁶⁶

Vstup cudzincov na územie SR je upravený zákonom Národnej rady SR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na účely tohto zákona je potrebné definovať nasledujúce pojmy:

- **cudzinec** je každá osoba, ktorá nie je občanom Slovenskej republiky,
- **občan Únie** je každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky a je štátnym občanom niektorého členského štátu, pričom členským štátom sa rozumie členský štát Európskej únie okrem Slovenskej republiky a vo väčšine prípadov aj iný štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, a Švajčiarska konfederácia.⁶⁷
- **rodinný príslušník občana Únie** je štátny príslušník tretej krajiny, ktorý môže byť jeho manželom alebo registrovaným partnerom, ak legislatíva hostiteľského členského štátu považuje registrovaného partnera za rovnocenného manželskému partnerovi. Rodinnými príslušníkmi sú aj potomkovia v priamom rade mladší ako 21 rokov a nezaopatrené osoby, ktorými sa rozumejú aj priami potomkovia a nezaopatrení príbuzní v priamom vzostupnom rade manžela alebo registrovaného partnera.⁶⁸

2.2.1 Vstup občanov Únie a rodinných príslušníkov občanov Únie na územie Slovenskej republiky

Na občanov Únie a ich rodinných príslušníkov sa vzťahujú osobitné podmienky vstupu na územie SR. Občan Únie preukazuje právo na vstup predložením dokladu alebo iným hodnoverným spôsobom, ktorým riadne preukáže svoju totožnosť a štátnu príslušnosť k členskému štátu. Rodinný príslušník občana Únie môže vstúpiť na územie Slovenska, len ak je sprevádzaný občanom Únie alebo ak za občanom Únie cestuje na účel pripojenia sa k nemu. V týchto prípadoch je povinným preukázať sa rovnakými dokladmi ako občan Únie, ako aj dokladom potvrdzujúcim jeho rodinný vzťah k občanovi Únie. Policajný útvar na hraničnom priechode môže občanovi Únie alebo jeho rodinnému

⁶⁶ Ministerstvo vnútra SR: *Prekračovanie štátnej hranice*. [cit.2011-28-01]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?zakladne_informacie>

⁶⁷ na účely § 30 a § 51 až 57 sa členským štátom rozumie len členský štát Európskej únie okrem Slovenskej republiky

⁶⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS

príslušníkovi zamietnuť vstup cez vonkajšiu hranicu v prípade, ak existuje dôvodné podozrenie, že závažným spôsobom ohrozí bezpečnosť štátu, verejný poriadok, alebo je to potrebné na ochranu verejného zdravia.

2.2.2 Vstup rodinných príslušníkov občanov Únie a občanov tretích krajín na územie Slovenskej republiky

Na rodinných príslušníkov občana Únie a občanov tretích krajín sa môže vzťahovať vízová povinnosť. Rodinný príslušník občana Únie podliehajúci vízovej povinnosti je povinný predložiť pri vstupe platné vízum alebo sa preukázať platným dokladom o pobyte rodinného príslušníka občana Únie alebo dokladom o pobyte podľa osobitného predpisu. V prípade, že takáto osoba pri vstupe cez vonkajšiu hranicu potrebné vízum nemá, ale hodnoverne preukáže svoj rodinný vzťah k občanovi Únie, ktorého sprevádza alebo za ním cestuje na účel pripojenia sa k nemu, policajný útvar mu na hraničnom priechode bezodkladne udelí vízum.

Občania tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje vízová povinnosť, sú pri prekračovaní hraníc povinní preukázať sa platným vízom. V rámci schengenskej spolupráce udeľujú krajiny, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru, vo všeobecnosti jednotné vízum platné pre všetky štáty Schengenu. Typ víza závisí od dĺžky a účelu pobytu:

- **Schengenské víza typu A: Letiskové tranzitné víza**

V závislosti od štátnej príslušnosti podliehajú niektoré kategórie cudzincov vízovej povinnosti, aj keď neopúšťajú medzinárodnú tranzitnú zónu. Letiskové tranzitné víza oprávňujú iba na prechod cez medzinárodnú tranzitnú plochu letísk.⁶⁹

- **Schengenské víza typu C: Vstupné víza**

Schengenské víza typu C oprávňujú držiteľov na vstup na celé územie členských štátov schengenského priestoru za účelom návštevy príbuzných a známych, turistiky a podobne, neslúži však na zamestnanie, podnikanie alebo obdobnú zárobkovú činnosť. Môže byť vydané na jeden vstup alebo viac vstupov. Dĺžka pobytu cudzinca v schengenskom priestore nesmie prekročiť 90 dní v období 6 mesiacov odo dňa jeho prvého vstupu na územie Schengenu.⁷⁰

⁶⁹ Ministerstvo zahraničných vecí SR: *Víza pre cudzincov na vstup do SR*. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/\(vw_ByID\)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/(vw_ByID)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9)>

⁷⁰ Migračné informačné centrum: *Schengenské víza na vstup do SR*. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk/pobyt/vseobecne-informacie/95-schengenske-viza-slovensko.html>>

- **Dlhodobé víza D - Národné víza**

Dlhodobé vízum môže byť udelené v nasledujúcich prípadoch:

- v súvislosti s prevzatím udeleného povolenia na pobyt v SR, a to na 90 dní;
- na plnenie záväzkov SR vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv alebo ak je to v záujme SR, a to na pobyt dlhší ako tri mesiace, najviac však na jeden rok;
- ak ide o rodinného príslušníka azylanta alebo cudzinca s doplnkovou ochranou, a to na nevyhnutný čas.

Národné vízum oprávňuje jeho držiteľa zdržiavať sa na území SR počas obdobia, na ktoré bolo vydané a umožňuje mu cestovať do ďalších schengenských štátov, avšak počet dní strávených v týchto štátoch nesmie spolu presiahnuť 90 dní počas ktoréhokoľvek 6-mesačného obdobia.⁷¹

- **Víza s obmedzenou platnosťou – LTC víza**

LTC vízum je platné len na území členského štátu, ktorý vízum udelil. Výnimočne môže byť platné na územiach viacerých členských štátov, ak s tým každý z týchto členských štátov súhlasí. Udeľuje sa výnimočne z humanitárnych dôvodov, z dôvodov štátneho záujmu alebo z dôvodu plnenia medzinárodných záväzkov.⁷²

Bezvízoví cudzinci k vstupu na územie štátov Schengenu v rámci krátkodobého pobytu nepotrebujú jednotné vízum a pokiaľ spĺňajú podmienky vstupu, môžu vstúpiť a pobývať schengenskom priestore 90 dní v jednom polroku.⁷³ V minulosti sa uskutočnilo spoločné vyjednávanie bezvízového styku s tretími krajinami, napríklad po tom, čo bola zavedená vízová povinnosť pre občanov Českej republiky zo strany Kanady. EÚ vtedy ako celok vstúpila do vyjednávaní o odvetnom zavedení víz pre občanov Kanady.⁷⁴

2.3 Pobyt cudzincov na území Slovenskej republiky

2.3.1 Pobyt občanov Únie na území Slovenskej republiky

Na občanov Únie sa vzťahuje právo využívať jednu zo štyroch slobôd vnútorného trhu, a síce slobodu pohybu osôb. Fyzické osoby majúce občianstvo EÚ majú možnosť cestovať, študovať i pracovať v akomkoľvek členskom štáte, a teda aj v SR. Voľný pohyb

⁷¹ Ministerstvo zahraničných vecí SR: *Víza pre cudzincov na vstup do SR*. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/\(vw_ByID\)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/(vw_ByID)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9)>

⁷² Migračné informačné centrum: *Schengenské víza na vstup do SR*. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk/pobyt/vseobecne-informacie/95-schengenske-viza-slovensko.html>>

⁷³ Balga, J.: *Systém Schengenského acquis*. 2009. s.56

⁷⁴ Lipková, L.: *Európska únia*. 2011. s.250

osôb predstavuje právo i zdržiavať sa a pobývať na území akéhokoľvek členského štátu, aj keď v tomto prípade sa od občanov Únie vyžaduje splnenie určitých podmienok, ktoré závisia od dĺžky pobytu.

Občanovi Únie má byť umožnené zdržiavať sa v SR po dobu troch mesiacov odo dňa vstupu na jej územie bez akýchkoľvek ďalších podmienok alebo formalít. Jeho povinnosťou je len preukázať sa preukazom totožnosti, cestovným pasom alebo akýmkoľvek iným dokladom, ktorým hodnoverne preukáže svoju totožnosť a štátnu príslušnosť k členskému štátu.

Občan Únie, ktorý sa zdržiava na území SR dlhšie ako tri mesiace, je povinný požiadať o registráciu pobytu na území Slovenskej republiky, a to do 30 dní od uplynutia troch mesiacov odo dňa vstupu na územie Slovenskej republiky. Aby mu však bolo umožnené pobývať na území Slovenskej republiky dlhšie ako tri mesiace, musí byť splnená niektorá z nasledujúcich podmienok:

- je zamestnaný na území SR;
- je samostatne zárobkovo činnou osobou na území SR;
- má dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci SR počas obdobia ich pobytu a zdravotné poistenie na území SR;
- študuje na základnej škole, strednej škole alebo vysokej škole v SR;
- je u neho predpoklad, že sa zamestná.⁷⁵

Ak sa občan Únie zdržiava na území SR oprávnene a nepretržite počas obdobia piatich rokov, má právo na trvalý pobyt. O trvalý pobyt má právo požiadať aj v prípade, ak na území Slovenska pobýva kratšie ako päť rokov, opätovne sa však od neho vyžaduje splnenie jednej z nasledujúcich podmienok:

- ide o zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá v čase, keď prestala pracovať, dosiahla zákonom ustanovený vek na vznik nároku na starobný dôchodok,
- ide o zamestnanca, ktorý odišiel z plateného zamestnania, aby nastúpil na predčasný dôchodok, ak bol na území SR zamestnaný aspoň počas predchádzajúcich 12 mesiacov a zdržiaval sa na území SR nepretržite viac ako tri roky,
- ide o zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá sa nepretržite

⁷⁵ Zákon NR SR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zdržiavala na území SR viac ako dva roky a prestala pracovať z dôvodu trvalej neschopnosti pracovať; podmienka nepretržitého pobytu na území SR viac ako dva roky sa nevzťahuje na zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá trvale stratila schopnosť pracovať v dôsledku choroby z povolania alebo pracovného úrazu,

- ide o zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá po troch rokoch nepretržitého pobytu podľa § 65 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) pracuje ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte a aspoň raz týždenne sa vracia na územie SR.⁷⁶

Základom voľného pohybu osôb je voľný pohyb pracovníkov. Ak sa teda občan Únie chce na Slovensku zamestnať, nepotrebuje špeciálne povolenie na zamestnanie. Podľa článku 39 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa navyše zakazuje akákoľvek diskriminácia medzi pracovníkmi členských štátov na základe štátnej príslušnosti pokiaľ ide o zamestnávanie, odmenu za prácu a iné pracovné podmienky. Občania iných členských štátov by mali byť zamestnávaní za tých istých podmienok ako občania SR, mali by dostávať rovnaké zamestnanecké výhody, mať rovnaké možnosti kariérneho rastu a podobne. Aj pre tieto oblasti však platia určité výnimky. Pokiaľ je pre výkon povolania nutné ovládať slovenský jazyk, podmienka jeho znalosti nie je diskriminujúca. Ďalšia výnimka je prípustná pre oblasť verejnej správy, členské štáty majú totiž právo vyhradiť niektoré pozície len pre vlastných občanov. V prípade SR ide niektoré odbory štátnej služby, ktorými sú justícia, vnútro, obrana, priemyselné vlastníctvo a ochrana utajovaných skutočností. Výhradne slovenskí štátni občania môžu byť zamestnancami Najvyššieho kontrolného úradu SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, Generálnej prokuratúry SR, krajskej, vyššej vojenskej a vojenskej obvodnej prokuratúry a Úradu vlády SR.⁷⁷

Slobodu voľného pohybu osôb možno ďalej obmedziť z dôvodov verejnej bezpečnosti, verejného poriadku alebo ochrany zdravia. Pri uplatnení týchto výnimiek musí byť dodržaná zásada primeranosti. V prípade verejnej bezpečnosti a verejného poriadku musí ísť výlučne o osobné správanie sa danej osoby, ktoré musí byť definované ako skutočné, aktuálne a dostatočne závažné ohrozenie niektorého zo závažných záujmov spoločnosti. V prípade ochrany zdravia sa musí jednať o nositeľa choroby epidemického potenciálu definovanej Svetovou zdravotníckou organizáciou alebo inej nákazlivej

⁷⁶ Zákon NR SR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁷⁷ Nariadenie vlády SR č. 411/2009 Z. z., ktorým sa ustanovujú štátnozamestnanecké miesta, na ktorých môže štátnu službu vykonávať len občan Slovenskej republiky

choroby, pokiaľ sa na ňu vzťahujú ochranné opatrenia používané aj pre štátnych príslušníkov hostiteľského štátu.⁷⁸

Okrem vyššie spomínaných výnimiek, prevládajú pri realizácii slobody pohybu pracovníkov i ďalšie prekážky a obmedzenia. Dôvodom sú najmä neustále obavy členských štátov z prílevu pracovných síl z nových členských štátov EÚ. Pôvodné členské štáty EÚ mohli uplatňovať obmedzenia prístupu pracovníkov krajín, ktoré sa stali členmi EÚ v roku 2004 maximálne do apríla 2011. Pre Bulharsko a Rumunsko, ktoré sa stali členskými štátmi EÚ od 1. januára 2007, budú všetky reštrikcie voľného pohybu pracovníkov ukončené k 1. januáru 2014. Je zaujímavé, že bezprostredne po vstupe Bulharska a Rumunska úplne otvorila svoj pracovný trh pre uchádzačov o prácu z týchto štátov len Česká republika. Francúzsko bolo jedinou krajinou pôvodnej EÚ-15, ktorá otvorila svoj pracovný trh aspoň v tých sektoroch, kde je nízka ponuka pracovnej sily (napr. sociálna a zdravotná starostlivosť, hotelierstvo, doprava).⁷⁹

2.3.2 Pobyť rodinných príslušníkov občana Únie na území Slovenskej republiky

Rodinní príslušníci občana Únie majú právo zdržiavať sa na území SR tri mesiace, ak občana Únie sprevádzajú alebo sa k nemu pripájajú a sú držiteľmi platného cestovného dokladu, respektíve iného dokladu, ktorý potvrdzuje ich totožnosť aj rodinný vzťah k občanovi Únie. Pokiaľ sa na území Slovenska plánujú zdržiavať dlhšie ako tri mesiace, musia na príslušnom policajnom útvere požiadať o vydanie dokladu o pobyte, tzv. „pobytového preukazu rodinného príslušníka občana EÚ“, a to do 30 dní od uplynutia troch mesiacov odo dňa ich vstupu na slovenské územie. Uvedený doklad je platný päť rokov alebo počas obdobia predpokladaného pobytu garanta. Pri splnení špecifických podmienok zostáva právo na pobyt rodinného príslušníka občana Únie zachované aj v prípade úmrtia občana Únie alebo rozvodu s občanom Únie.

Ak sa rodinný príslušník občana Únie zdržiava spolu s garantom majúcim právo na trvalý pobyt na území SR oprávnené a nepretržite počas obdobia piatich rokov, má aj on právo na trvalý pobyt. Pri splnení osobitných podmienok je rodinný príslušník oprávnený požiadať o trvalý pobyt aj vtedy, ak garant zomrel skôr, než nadobudol právo na trvalý

⁷⁸ Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava: *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU*. [cit.2012-13-02]. Dostupné na internete: <http://www.euroskop.cz/gallery/38/11482-vs_bariery_eu_brozura.pdf> s.23.

⁷⁹ Lipková, B.: Pretrvávajúce bariéry jednotného trhu po rozšírení EÚ. 2007. In: *Medzinárodné vzťahy*. s.44-46.

pobyt. V prípade schválenia tohto druhu žiadosti je rodinnému príslušníkovi vydaný doklad s názvom „pobyťový preukaz rodinného príslušníka občana EÚ“, ktorý je platný desať rokov. Ak rodinný príslušník naďalej spĺňa podmienky pre udelenie trvalého pobytu, po uplynutí desiatich rokov mu môže byť vydaný nový doklad o pobyte.

Právo na pobyt rodinného príslušníka občana Únie alebo právo na trvalý pobyt rodinného príslušníka občana Únie zaniká alebo môže byť zrušené, ak dôjde k naplneniu jednej z nasledujúcich skutočností a rodinný príslušník:

- písomne oznámil ukončenie pobytu policajnému útvaru,
- bol administratívne vyhostený,
- zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho,
- nadobudol štátne občianstvo Slovenskej republiky.
- pri podaní žiadosti o vydanie dokladu o pobyte predložil falošný alebo pozmenený doklad alebo uviedol nepravdivé údaje týkajúce sa splnenia podmienok, na ktoré sa viaže jeho právo na pobyt,
- sa zdržiava mimo územia Slovenskej republiky dlhšie ako dva za sebou idúce roky,
- uzavrel s garantom účelové manželstvo s garantom.
- sa stal sa osobou v hmotnej núdzi.

Ak policajný útvar rozhodne o odňatí práva na pobyt, určí rodinnému príslušníkovi občana Únie povinnosť vycestovať z územia SR do 30 dní odo dňa právoplatnosti jeho rozhodnutia.⁸⁰

2.3.3 *Pobyt občanov tretích krajín na území Slovenskej republiky*

„Pobyťom cudzinca na území Slovenskej republiky sa rozumie jeho zdržiavanie sa na území Slovenskej republiky na základe povolenia vydaného štátnym orgánom za účelom stanoveným právnymi normami“.⁸¹ Súčasná právna úprava rozdeľuje pobyt cudzincov, ktorí sú občanmi tretích krajín na:

- a. prechodný pobyt
- b. trvalý pobyt
- c. tolerovaný pobyt

a. Prechodný pobyt

Prechodným pobyťom sa rozumie pobyt občana trvalo žijúceho v zahraničí, ktorý

⁸⁰ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyťe cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁸¹ Balga, J.: *Slovenské cudzinecké právo*. 2000. s. 109

má na území SR trvať viac ako 90 dní. Prvýkrát sa však prechodný pobyt udeľuje na maximálne dva roky, ale v prípade, že účel, na ktorý bol udelený stále trvá, môže byť pred skončením platnosti obnovený až na 3 roky. Prechodný pobyt oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny zdržiavať sa, vycestovať a opätovne vstupovať na územie SR v čase, na aký mu bol policajným útvarom udelený. Prechodný pobyt môže byť viazaný vždy len na jeden z nasledujúcich účelov:

- *na účel podnikania* udelí policajný útvar prechodný pobyt na predpokladaný čas podnikania, najviac však na tri roky. Osoba žiadajúca o udelenie tohto typu prechodného pobytu musí okrem iného predložiť aj doklad potvrdzujúci finančné zabezpečenie pobytu a podnikateľskej činnosti. Finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti je odlišné pre živnostníka (20-násobok životného minima) a konateľa obchodnej spoločnosti (100-násobok životného minima). Ak sa od podnikateľa vyžaduje aj zápis do obchodného registra, je povinný odovzdať výpis z obchodného registra v lehote 60 dní od prevzatia dokladu o pobyte musíte na cudzineckej polícii⁸²;
- *na účel zamestnania* udelí policajný útvar prechodný pobyt na predpokladaný čas zamestnania, najviac však na dva roky;
- *na účel štúdia* na strednej, vysokej alebo jazykovej škole, udelí policajný útvar prechodný pobyt na predpokladaný čas štúdia, najviac však na šesť rokov;
- *na účel osobitnej činnosti*, ktorou sa rozumie lektorská, umelecká, športová, dobrovoľnícka činnosť, poskytnutie zdravotnej starostlivosti, činnosť novinára akreditovaného v SR, stáž v rámci štúdia mimo územia SR, činnosť vyplývajúca z programov vlády SR, z programov EÚ alebo z medzinárodnej zmluvy. V takýchto prípadoch môže byť prechodný pobyt udelený maximálne na dobu dvoch rokov;
- *na účel výskumu a vývoja* udelí policajný útvar prechodný pobyt na obdobie najviac dvoch rokov a štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol prechodný pobyt na takýto účel udelený, môže zároveň i podnikat;
- *na účel zlúčenia rodiny* sa udelí prechodný pobyt len do momentu skončenia platnosti pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny, ku ktorému si štátny príslušník tretej krajiny uplatňuje právo na zlúčenie rodiny, maximálne však na päť rokov. Po získaní tohto typu prechodného pobytu je osoba automaticky oprávnená začať na

⁸² Migračné informačné centrum: *Aké sú zmeny v legislatíve v oblasti pobytu cudzincov na Slovensku od 1. januára 2012?* [cit.2012-14-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>> s.1-2

území SR podnikat', zamestnať sa však môže až po uplynutí 12 mesiacov;⁸³

- na účel plnenia služobných povinností civilnými zložkami ozbrojených síl vysielajúceho štátu, maximálne na päť rokov.

Ak sa zmení účel, na ktorý bolo vydané povolenie na prechodný pobyt, je potrebné opätovne požiadať o jeho udelenie. Môže sa tak stať napríklad v prípade, že cudzinec bol zamestnancom na území SR a rozhodne sa začať na Slovensku podnikat'.⁸⁴

Žiadosť o udelenie prechodného alebo trvalého pobytu podáva štátny príslušník osobne, v zahraničí na zastupiteľskom úrade akreditovanom pre štát, ktorý mu vydal cestovný doklad alebo v ktorom má bydlisko alebo na inom zastupiteľskom úrade, ktorý určí Ministerstvo zahraničných vecí SR. Vo výnimočných prípadoch možno žiadosť odovzdať aj na oddelení cudzineckej polície policajného zboru SR v mieste predpokladaného pobytu. Môže ísť napríklad o prípad, ak sa od cudzinca nevyžaduje vízum a na území Slovenska sa teda bude zdržiavať oprávnene.⁸⁵

Žiadosť o udelenie prechodného pobytu musí byť vyhotovená na úradnom tlačive a sprevádzaná platným cestovným dokladom a nasledujúcimi prílohami:

- dve fotografie s rozmermi 3 x 3,5 cm zobrazujúce jeho aktuálnu podobu;
- doklad potvrdzujúci účel pobytu, ktorý možno preukázať napríklad predložením podnikateľského zámeru, povolenia na zamestnanie, potvrdenia školy o prijatí na štúdium a pod.;
- doklad potvrdzujúci bezúhonnosť žiadateľa;
- doklad potvrdzujúci finančné zabezpečenie pobytu, prípadne finančné zabezpečenie podnikateľskej činnosti, nie však v prípade, ak ide o štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý koná alebo bude konať v mene významného zahraničného investora. Finančné zabezpečenie pobytu musí byť preukázané vo výške životného minima na každý mesiac pobytu; ak dĺžka pobytu presiahne jeden rok, finančné zabezpečenie musí preukázať vo výške dvanásť násobku životného minima;
- doklad potvrdzujúci zabezpečenie ubytovania na najmenej šesť mesiacov, výnimkou sú však prípady, ak štátny príslušník tretej krajiny pravidelne dochádza do zamestnania alebo do školy cez štátnu hranicu zo susedného štátu, alebo mu bol udelený prechodný pobyt za účelom štúdia alebo výskumu a vývoja;

⁸³ Migračné informačné centrum: *Aké sú zmeny v legislatíve v oblasti pobytu cudzincov na Slovensku od 1. januára 2012?* [cit.2012-14-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>> s.1-2

⁸⁴ Migračné informačné centrum: *Pobyt cudzincov na Slovensku*. [cit.2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>> s.8

⁸⁵ Migračné informačné centrum: *Pobyt cudzincov na Slovensku*. [cit.2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>> s.11

- ak ide o udelenie prechodného pobytu za účelom zlúčenia rodiny, vyžaduje sa aj súhlas rodiča o udelení prechodného pobytu pre dieťa, ktoré mu bolo zverené do starostlivosti. Dodatočne je osoba, ktorej bol udelený prechodný pobyt na území SR, povinná odovzdať policajnému útvaru lekárske posudok potvrdzujúci, že netrpí chorobou, ktorá ohrozuje verejné zdravie, a to do 30 dní od prevzatia dokladu o pobyte.⁸⁶ Až dňom prevzatia dokladu o pobyte je cudzinec oprávnený venovať sa činnosti, na základe ktorej mu bol prechodný pobyt udelený.

Prechodný pobyt sa takisto môže udeliť aj v prípadoch ak ide o štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí. Takejto osobe môže byť udelený prechodný pobyt na obdobie najviac troch rokov. Počas tohto obdobia môže na území SR vykonávať aj podnikateľskú činnosť. Doklady o pobyte vydané Slovákom žijúcim v zahraničí na základe zákona č. 48/2002 Z.z. o pobyte cudzincov platného do konca roka 2011, strácajú platnosť najneskôr 30. júna 2012, a pre zahraničných Slovákov je preto nevyhnutné opätovne požiadať o udelenie prechodného pobytu. Pri podávaní žiadosti je Slovák žijúci v zahraničí povinný predložiť všetky vyššie uvedené doklady okrem dokladu potvrdzujúceho finančné zabezpečenie.⁸⁷

Prechodný pobyt môže byť občanom tretích krajín udelený aj na základe Modrej karty Európskej únie, ktorá sa udeľuje na obdobie trvania pracovného pomeru, maximálne na 3 roky. Modrá karta EÚ uľahčuje štátnym príslušníkom tretích krajín s vyššou odbornou kvalifikáciou prístup na trh práce na území SR, keďže vlastník Modrej karty si už nemusí vybaviť povolenie na zamestnanie. Problematike modrej karty sa venujeme v záverečnej kapitole diplomovej práce.

b. Trvalý pobyt

Ďalším druhom pobytu, ktorý možno udeliť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, je trvalý pobyt. Povolenie na trvalý pobyt oprávňuje občanov tretích štátov zdržiavať sa, vycestovať a opätovne vstupovať na územie SR po dobu piatich rokov alebo na neobmedzene dlhé obdobie. Podľa zákona o pobyte cudzincov účinného od 1. januára 2012 je potrebné rozlišovať tri druhy trvalého pobytu, a síce trvalý pobyt na päť rokov, trvalý pobyt na neobmedzený čas a dlhodobý pobyt.

⁸⁶ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁸⁷ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

• **Trvalý pobyt na päť rokov** možno udeliť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý spĺňa jednu z nasledujúcich podmienok:

- je manželom štátneho občana SR s trvalým pobytom na území SR;
- je závislým príbuzným v priamom rade štátneho občana SR s trvalým pobytom na území SR;
- je slobodným dieťaťom mladším ako 18 rokov zvereným do osobnej starostlivosti štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželom štátneho občana SR s trvalým pobytom na území SR;
- je slobodným dieťaťom mladším ako 18 rokov štátneho príslušníka tretej krajiny s udeleným trvalým pobytom na území SR na päť rokov alebo dieťaťom mladším ako 18 rokov zvereným do osobnej starostlivosti štátneho príslušníka tretej krajiny s udeleným trvalým pobytom na území SR na päť rokov;
- je nezaopatreným dieťaťom starším ako 18 rokov, ktoré sa o seba nedokáže postarať z dôvodu dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu, štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bol udelený trvalý pobytom na území SR.⁸⁸

Okrem vyššie uvedených prípadov možno občanovi tretej krajiny udeliť trvalý pobyt na území Slovenska aj v prípade, ak je to v záujme SR.

Žiadosť o udelenie trvalého pobytu na päť rokov podáva štátny príslušník tretej krajiny osobne na zastupiteľskom úrade alebo osobne na policajnom útvere. Pokiaľ však pre bezvládnosť nie je schopný žiadosť osobne odovzdať, môže tak v jeho mene urobiť rodinný príslušník, s ktorým žiada o zlúčenie rodiny. Ak štátny príslušník tretej krajiny podáva žiadosť na zastupiteľskom úrade SR v zahraničí, vykoná s ním úrad pohovor za účelom predbežného posúdenia žiadosti.

Rovnako ako žiadosť o udelenie prechodného pobytu, aj žiadosť o udelenie trvalého pobytu na päť rokov musí byť vyhotovená na úradnom tlačive, sprevádzaná cestovným dokladom a rovnakými dokumentmi ako žiadosť o udelenie prechodného pobytu. Na niektoré z týchto dokumentov sa však vzťahujú odlišné pravidlá, ako napríklad:

- finančné zabezpečenie pobytu štátny príslušník tretej krajiny preukáže vo výške dvanásť násobku životného minima;
- žiadateľ musí preukázať zabezpečenie ubytovania počas trvalého pobytu na päť rokov, pričom ubytovanie musí byť spoločné s ubytovaním štátneho občana SR alebo štátneho príslušníka tretej krajiny s trvalým pobytom na päť rokov;

⁸⁸ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- žiadateľ o udelenie trvalého pobytu na päť rokov neodovzdáva doklad potvrdzujúci účel pobytu, ale doklad preukazujúci jeden z vyššie uvedených príbuzenských vzťahov k štátnemu občanovi SR s trvalým pobytom na území SR, ktorým je najčastejšie matričný doklad.

• **Trvalý pobyt na neobmedzený čas** možno udeliť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý:

- má najmenej štyri roky udelený trvalý pobyt na päť rokov alebo
- je dieťaťom mladším ako 18 rokov štátneho príslušníka tretej krajiny s trvalým pobytom na neobmedzený čas.

Ministerstvo vnútra SR je však oprávnené udeliť trvalý pobyt na neobmedzený čas aj osobe, ktorá nespĺňa zákonom stanovené podmienky. Môže ísť o nasledovné prípady:

- je to potrebné na poskytovanie ochrany a pomoci svedkovi;
- je to potrebné z dôvodov hodných osobitného zreteľa;
- udelenie trvalého pobytu odporúča Slovenská informačná služba z dôvodu bezpečnostných záujmov SR;
- udelenie trvalého pobytu osobe bez štátnej príslušnosti, teda osobe, ktorú žiadny štát podľa svojich zákonov nepovažuje za svojho občana;
- udelenie trvalého pobytu plnoletej osobe, ktorá má udelený tolerovaný pobyt na minimálne tri roky, počas ktorých študovala na škole na území SR.⁸⁹

Žiadosť o udelenie trvalého pobytu na neobmedzene dlhý čas je potrebné odovzdať osobne na úradnom tlačive na policajnom útvare. Za štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý pre bezvládnosť nemôže osobne podať žiadosť, môže podať žiadosť jeho rodinný príslušník. K žiadosti je potrebné predložiť platný cestovný doklad, dve fotografie rozmermi 3 x 3,5 cm zobrazujúce jeho aktuálnu podobu a doklady nie staršie ako 90 dní potvrdzujúce:

- finančné zabezpečenie vo výške dvanásť násobku životného minima
- zdravotné poistenie
- bezúhonnosť,

a v prípade potreby predloží aj

- doklad nie starší ako 90 dní potvrdzujúci zabezpečenie ubytovania,
- čestné vyhlásenie, že dôvody udelenia trvalého pobytu podľa naďalej trvajú.⁹⁰

⁸⁹ Zákon NR SR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁹⁰ Tamtiež

• **Dlhodobý pobyt** je druhom trvalého pobytu a ide o pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny s priznaným postavením osoby s dlhodobým pobytom EÚ. Udeľuje sa na neobmedzený čas štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý

- sa na území SR zdržiava oprávnene a nepretržite po dobu piatich rokov bezprostredne pred podaním žiadosti alebo
- má päť rokov oprávnený, nepretržitý pobyt na území členských štátov ako držiteľ Modrej karty EÚ a zdržiava sa na území SR ako držiteľ Modrej karty EÚ najmenej dva roky bezprostredne pred podaním žiadosti.

Dlhodobý pobyt možno opätovne udeliť aj štátnemu príslušníkovi tretích krajín, ktorému právo na dlhodobý pobyt zaniklo, lebo mu bol udelený dlhodobý pobyt v inom členskom štáte, zdržiaval sa viac ako šesť rokov mimo územia SR alebo viac ako 12 po sebe nasledujúcich mesiacov mimo územia členských štátov.

Žiadosť o udelenie dlhodobého pobytu podáva štátny príslušník tretej krajiny osobne na úradnom tlačíve na policajnom útvar, v prípade, že tak pre bezvládnosť nemôže urobiť, môže zaňho podať žiadosť jeho rodinný príslušník. Tak ako vo vyššie uvedených druhoch pobytu, aj v tomto prípade je žiadateľ povinný predložiť spolu so žiadosťou platný cestovný doklad, fotografie a dokumenty potvrdzujúce:

- stabilné a pravidelné zdroje pre neho a pre jeho rodinných príslušníkov, aby sa nestal záťažou pre systém sociálnej pomoci SR. Uvedenú skutočnosť možno preukázať pracovnou zmluvou, potvrdením zamestnávateľa o výške vyplácanej mzdy, výpisom z jeho osobného účtu a pod.,
- zabezpečenie ubytovania,
- zdravotné poistenie.

Rozhodovanie o schválení žiadosti o udelenie prechodného a trvalého pobytu

O udelení prechodného i trvalého pobytu štátnym príslušníkom tretích krajín rozhoduje policajný útvar, ktorého povinnosťou je urobiť tak do 90 dní odo dňa, kedy mu bola žiadosť doručená. V prípade žiadosti o udelenie prechodného pobytu, trvalého pobytu na päť rokov, ako aj dlhodobého pobytu je vo zvlášť závažných prípadoch možné túto lehotu predĺžiť o maximálne 30 dní. Samotným podaním žiadosti však cudzincovi nevzniká nárok na pobyt a ak mu nebude do stanovenej lehoty udelený, musí územie Slovenska opustiť. Policajný útvar je pri posudzovaní žiadostí povinný prihliadať na verejný záujem, mieru ohrozenia bezpečnosti štátu, verejného poriadku alebo verejného zdravia, záujmy maloletého dieťaťa štátneho príslušníka tretej krajiny, osobné a rodinné

pomery štátneho príslušníka tretej krajiny, jeho finančnú situáciu a dĺžku doterajšieho pobytu, mieru integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny do spoločnosti, ako aj stanovisko zastupiteľského úradu k udeleniu trvalého pobytu.

V prípade, že sa preukáže niektoré z nasledujúcich skutočností, policajný útvar má právo zamietnuť žiadosť o udelenie prechodného alebo trvalého pobytu:

- preukáže sa, že štátny príslušník tretej krajiny je nežiaducou osobou,
- je dôvodné podozrenie, že štátny príslušník tretej krajiny pri svojom pobyte ohrozí bezpečnosť štátu, verejný poriadok alebo verejné zdravie alebo udelenie prechodného pobytu nie je vo verejnom záujme, alebo
- štátny príslušník tretej krajiny nespĺňa podmienky na udelenie prechodného alebo trvalého pobytu,
- štátny príslušník tretej krajiny uzavrel účelové manželstvo,
- štátny príslušník tretej krajiny uvedie nepravdivé alebo zavádzajúce údaje alebo predloží falošné alebo pozmenené doklady alebo doklad inej osoby,
- údaje v cestovnom doklade žiadateľa nezodpovedajú skutočnosti.

Ak sa žiadosti o udelenie prechodného alebo trvalého pobytu vyhovie, policajný útvar rozhodnutie nevydáva, ale štátnemu príslušníkovi tretej krajiny zašle písomné oznámenie, že mu bol udelený požadovaný druh pobytu na území SR, v ktorom sa uvedie dátum udelenia pobytu.⁹¹

c. Tolerovaný pobyt

Tolerovaný pobyt môže byť udelený štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, pokiaľ dôjde k splneniu niektorej z nasledujúcich podmienok:

- ide o maloletú osobu nájdenú na území SR,
- udelenie tolerovaného pobytu je potrebné za účelom rešpektovania súkromného a rodinného života takejto osoby, ale za podmienky, že tak nedôjde k ohrozeniu bezpečnosti alebo verejného poriadku v štáte;
- ide o osobu, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi;
- ide o osobu, ktorá bola nelegálne zamestnaná za vykorisťujúcich pracovných podmienok, ak je jej prítomnosť na území SR nevyhnutná na účely trestného konania;
- ide o osobu, ktorá mala byť administratívne vyhostená, ale objavila sa prekážka

⁹¹ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

jeho administratívneho vyhostenia, cudzinca totiž nemožno administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život alebo sloboda z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine, a pod.;

- ide o osobu, ktorej bolo poskytnuté dočasné útočisko na území SR;
- ak vycestovanie osoby nie je možné a jej zaistenie nie je účelné.

Tolerovaný pobyt môže byť udelený na dobu trvania dôvodov na jeho udelenie, maximálne však na dobu 180 dní. V prípade, že je štátnemu príslušníkovi tretej krajiny udelený trvalý pobyt z dôvodu, že jeho prítomnosť je nevyhnutná na účely trestného konania, môže byť táto doba predĺžená o ďalších 180 dní, dokonca aj opakovane.

Žiadosť o udelenie tolerovaného pobytu podáva štátny príslušník tretej krajiny osobne na úradnom tlačíve na policajnom útware, prípadne ju v jeho mene odovzdá jeho rodinný príslušník. Ak bol občan tretej krajiny obeťou obchodovania s ľuďmi alebo nelegálne zamestnávaný za vykorisťujúcich podmienok a jeho prítomnosť na území Slovenskej republiky je nevyhnutná z dôvodu jeho účasti na trestnom konaní, podáva zaňho žiadosť orgán činný v trestnom konaní. Policajný útvar rozhodne o žiadosti o udelenie tolerovaného pobytu alebo o žiadosti o predĺženie tolerovaného pobytu do 15 dní od podania žiadosti policajnému útvaru.

Zmeny v povinnostiach občanov tretích krajín po prijatí zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov účinného od 1. januára 2012

V porovnaní so zákon č. 48/ 2002 o pobyte cudzincov obsahuje nová legislatívna úprava niekoľko zmien. Pre všetky druhy pobytov však boli zavedené nasledujúce zmeny v povinnostiach cudzincov:

- Pri žiadaní o pobyt nie je potrebné predložiť slovenský výpis z registra trestov, ale stačí predložiť výpis z registra trestov štátu, ktorého je cudzinec štátnym príslušníkom alebo štátu, v ktorom sa v posledných 3 rokoch zdržiaval viac ako 90 dní počas 6 po sebe nasledujúcich mesiacov.
- Cudzinec musí uzatvoriť zdravotné poistenie do 3 pracovných dní od prevzatia dokladu o pobyte.
- Pri kontrole pobytu je cudzinec povinný preukázať finančné zabezpečenie pobytu najmenej vo výške životného minima na každý mesiac zostávajúceho pobytu, najviac však na 1 rok dopredu.
- Všetky dôležité zmeny (zmena miesta pobytu, mena alebo priezviska, osobného stavu, štátnej príslušnosti alebo akákoľvek iná zmena údajov v cestovnom doklade) je

nevyhnutné nahlásiť na cudzineckej polícii do 5 pracovných dní odo dňa, kedy zmena nastala. Ak údaje v doklade o pobyte nezodpovedajú viac skutočnosti, je nevyhnutné požiadať o vydanie nového dokladu ak záznamy v ňom nezodpovedajú

- Ak sa cudzinec bude viac ako 30 dní nepretržite zdržiavať mimo miesta udeleného pobytu, je potrebné nahlásiť túto skutočnosť cudzineckej polícii.⁹²

2.3.4 Zamestnávanie občanov tretích krajín v Slovenskej republike

Občania tretích krajín prichádzajúci na územie SR s cieľom pracovať, potrebujú vo väčšine prípadov okrem povolenia na pobyt aj povolenie na zamestnanie. Závisí to od konkrétneho druhu pobytu, typu práce, dĺžky pobytu a ďalších skutočností. Povolenie na zamestnanie nepotrebuje štátny príslušník tretej krajiny, ktorý

- má udelený trvalý pobyt v SR;
- má udelený prechodný pobyt v SR na jeden z nasledujúcich účelov:
 - na účel zamestnania
 - na účel zlúčenia rodiny
 - na účel štúdia, pričom jeho zamestnanie na území SR nepresiahne 10 hodín za týždeň alebo
 - na účel výskumu alebo vývoja, a jeho pedagogická činnosť nepresiahne 50 kalendárnych dní v kalendárnom roku;
- je zahraničný Slovák,
- je žiadateľ o azyl a o jeho žiadosti nebolo rozhodnuté do jedného roka od začatia konania;
- má udelený azyl;
- má na území SR poskytnuté dočasné útočisko;
- bol na území SR zamestnaný najviac 7 po sebe nasledujúcich kalendárnych dní alebo spolu 30 kalendárnych dní v 1 kalendárnom roku, pričom môže ísť o:
 - pedagogického alebo akademického zamestnanca vysokej školy,
 - vedeckého, výskumného alebo vývojového pracovníka, ktorý je účastníkom odborného vedeckého podujatia
 - výkonného umelca účastného na umeleckom podujatí

⁹² Migračné informačné centrum: *Aké sú zmeny v legislatíve v oblasti pobytu cudzincov na Slovensku od 1. januára 2012?* [cit.2012-19-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>> s.2

- je rodinným príslušníkom člena diplomatickej misie, zamestnanca konzulárneho úradu alebo zamestnanca medzinárodnej vládnej organizácie so sídlom na území SR;
- je členom záchrannej jednotky a poskytuje pomoc na základe medzištátnej dohody o vzájomnej pomoci pri odstraňovaní následkov havárií a živelných pohrôm a v prípadoch humanitárnej pomoci;
- je príslušníkom ozbrojených síl alebo civilnej zložky ozbrojených síl vysielajúceho štátu;
- je pracujúci študent, ktorý vykonáva prácu v rámci sústavnej prípravy na povolanie v školách a školských zariadeniach zaradených do siete škôl, školských zariadení alebo predškolských zariadení;
- poskytuje služby na území Slovenska v mene svojho zamestnávateľa sídliaceho v inom členskom štáte EÚ;
- je spoločníkom obchodnej spoločnosti, členom štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, zabezpečuje dodávky alebo opravu tovaru a služieb alebo plní iné úlohy pre obchodnú spoločnosť, ktorej bola na Slovensku poskytnutá investičná pomoc;
- je členom štatutárneho orgánu družstva, ktoré má sídlo alebo sídlo svojej organizačnej zložky na území SR;
- je zamestnaný v medzinárodnej hromadnej doprave a na výkon práce na území SR bol vyslaný svojím zahraničným zamestnávateľom
- je akreditovaný v oblasti oznamovacích prostriedkov, t.j. novinár.

Ak sa na štátneho príslušníka tretej krajiny nevzťahuje povinnosť žiadať o povolenie na zamestnanie, je jeho zamestnávateľ povinný do siedmich dní informovať príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o začiatku, prípadne skončení zamestnania. Urobí tak prostredníctvom tzv. informačnej karty o vzniku/skončení pracovnoprávneho vzťahu cudzinca, u ktorého sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje.⁹³

V prípade, že sa na štátneho príslušníka tretej krajiny nevzťahuje ani jedna z vyššie uvedených kategórií, je jeho povinnosťou požiadať o udelenie povolenia na zamestnanie, aby mohol na území Slovenska legálne pracovať. Povolenie na zamestnanie sa vyžaduje aj vtedy, ak cudzinec dochádza za prácou na Slovensko, pričom aspoň raz za týždeň sa vracia do svojho domovského štátu, ktorý je zároveň i miestom jeho trvalého bydliska.

⁹³ Zákon č. 5/ 2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Osobitné podmienky zamestnávania sa vzťahujú na cudzincov, ktorým bol udelený tolerovaný pobyt na území SR. Vo všeobecnosti platí, že osoba s tolerovaným pobytom nemôže na Slovensku podnikat' ani sa zamestnať. Z uvedeného pravidla však existujú nasledujúce výnimky a podnikat' alebo zamestnať sa môže cudzinec, ktorému:

- bolo poskytnuté dočasné útočisko, pričom sa od neho nevyžaduje ani povolenie na zamestnanie;
- bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu rešpektovania súkromného a rodinného života;
- ako obeti trestného činu obchodovania s ľuďmi bol predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že jeho prítomnosť na území Slovenska je nevyhnutná pre potreby trestného konania.

V posledných dvoch prípadoch sa povolenie na zamestnanie sa vyžaduje, udeľuje sa však bez prihliadnutia na situáciu na slovenskom trhu práce.⁹⁴

Žiadosť o povolenie na zamestnanie

Žiadosť o povolenie na zamestnanie podáva cudzinec osobne na príslušnom úrade práce, alebo prostredníctvom budúceho zamestnávateľa, alebo prostredníctvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ku ktorej bude vyslaný vykonávať prácu. Žiadosť sa podáva v dvoch exemplároch na úradnom tlačive a je k nej potrebné priložiť kópiu cestovného pasu, potvrdenie o najvyššom dosiahnutom vzdelaní, prípadne overenú kópiu obchodnej zmluvy alebo dokladu o vnútropodnikovom transfere. Lekárske potvrdenie sa zvyčajne nevyžaduje, ale môže ho požadovať zamestnávateľ, ak ide o profesie, kde je podľa zákona tento doklad nutný. Povolenie na zamestnanie sa udeľuje na dobu maximálne dvoch rokov, pri sezónnych prácach je to na najviac šesť mesiacov. Povolenie je viazané na druh práce aj miesto jej výkonu. Ak chce zamestnanec zmeniť zamestnávateľa, musí si teda podať novú žiadosť. Povolenie na zamestnanie môže úrad práce predĺžiť, a to aj opakovane, ale vždy maximálne na obdobie dvoch rokov.⁹⁵

Pri zamestnávaní občanov Únie musí byť rešpektovaná zásada nediskriminácie, ale pri posudzovaní žiadosti o povolenie na zamestnanie je Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny povinný prihliadať na situáciu na slovenskom pracovnom trhu. Ak občan tretej krajiny podá žiadosť o zamestnanie, úrad práce preskúma, či neeviduje občana SR

⁹⁴ Migračné informačné centrum: *Osobitný režim zamestnávania cudzincov*. [cit.2012-25-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk/praca/zamestnanie/88-kto-potrebuje-pracovne-povolenie-na-slovensku.html>>

⁹⁵ Zákon č. 5/ 2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

spĺňajúceho podmienky pre obsadzovanú pracovnú pozíciu, musí totiž vždy uprednostniť Slováka pred štátnym príslušníkom tretej krajiny. Úrad môže udeliť povolenie na zamestnanie len vtedy, keď voľné pracovné miesto nie je možné obsadiť slovenským občanom vedeným v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Cudzinca je však možné zamestnať aj napriek nepriaznivej situácii na trhu práce v prípade, že zamestnávateľ vie preukázať dôvod, prečo je dôležité, aby zamestnal práve tohto cudzinca, lebo špecifické schopnosti alebo požadované jazykové znalosti. Na situáciu na slovenskom trhu práce sa neprihliada ani v prípade vedcov, pedagógov, kňazov, stážistov, príležitostne pracujúcich výmenných študentov a podobne.⁹⁶

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR eviduje podrobné štatistiky týkajúce sa počtu vydaných povolení na zamestnanie pre občanov tretích krajín, ako aj počtu zamestnaných občanov Únie. Od roku 2008 došlo k výraznému nárastu v oboch kategóriách. K januáru 2008 bolo na Slovensku zamestnaných len 1063 štátnych príslušníkov tretích krajín a 8708 občanov Únie, ale v decembri 2012 už bolo na Slovensku zamestnaných 3253 občanov tretích krajín a až 17027 občanov Únie.⁹⁷ Vysoký rozdiel medzi počtami zamestnaných v oboch kategóriách cudzincov je teda dôkazom toho, že pohyb pracovníkov medzi krajinami Únie sa postupne dynamizuje a sloboda voľného pohybu osôb má teda svoje opodstatnenie.

⁹⁶ Zákon č. 5/ 2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁹⁷ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Zamestnávanie cudzincov – Štatistiky*. [cit.2012-26-02]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803>

3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

Modrá karta Európskej únie verzus Zelená karta USA

3.1 Modrá karta Európskej únie

3.1.1 Okolnosti zavedenia Modrej karty Európskej únie

Celosvetové migračné toky v posledných desaťročiach značne vzrástli a tomuto trendu sa nevyhli ani členské štáty Únie. Dôvodmi rastúcej mobility pracovnej sily sú najmä pretrvávajúce rozdiely medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami, demografické zmeny v rámci týchto krajín, či politická nestabilita v niektorých krajinách sveta. Mobilita pracovnej sily je však v EÚ želaným javom. Mnohé členské štáty totiž zaznamenali v určitých odvetviach hospodárstva podstatný nedostatok pracovných síl a odbornosti, ktorý nie je možné eliminovať v rámci národných trhov práce. Podľa údajov Eurostatu možno očakávať, že podiel obyvateľstva v produktívnom veku na celkový počet obyvateľstva výrazne klesne, a to zo 67,2 % v roku 2004 na 56,7 % v roku 2050, čo predstavuje pokles o 52 miliónov.⁹⁸

Na zasadnutí Európskej rady v Lisabone v roku 2000 bol stanovený cieľ, aby sa z EÚ stala najkonkurencieschopnejšia a najdynamickejšia znalostná ekonomika na svete, schopná zabezpečiť trvalo udržateľný hospodársky rast a zvyšovať počet a kvalitu pracovných miest, ako aj sociálnu súdržnosť. V Haagskom programe z novembra 2004 sa následne konštatovalo, že pri dosahovaní uvedených cieľov bude hrať významnú úlohu najmä problematika legálnej migrácie.⁹⁹ Predseda Európskej komisie José Manuel Barroso túto skutočnosť odôvodnil nasledovne: „*Migrácia pracovníkov do Európy podporí našu konkurencieschopnosť a ekonomický rast. Takisto prispeje k riešeniu demografických problémov, ktoré sú zapríčinené starnutím európskej populácie.*“

V roku 2005 pripravila Európska komisia „Plán politiky pre legálnu migráciu“, ktorý bol základom pre následné prijatie piatich legislatívnych aktov, t.j. všeobecnej rámcovej smernice a štyroch osobitných smerníc, ktoré mali navrhnúť osobitné režimy pre široké skupiny prisťahovalcov. V tomto kontexte išlo o návrhy štyroch nasledovných smerníc:

- 1) smernica o podmienkach vstupu a pobytu vysoko kvalifikovaných pracovníkov
- 2) smernica o podmienkach vstupu a pobytu sezónnych pracovníkov

⁹⁸ Komisia Európskych Spoločenstiev: *Oznámenie Komisie - Plán politiky pre legálnu migráciu*. [cit.2012-10-03]. Dostupné na internete:

<<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0669:FIN:SK:PDF>> s.4

⁹⁹ Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

- 3) smernica o postupoch upravujúcich vstup, prechodný pobyt a trvalý pobyt pracovníkov, ktorí sú preložený v rámci spoločnosti
- 4) smernica o podmienkach vstupu a pobytu odmeňovaných štážistov

Návrh smernice o podmienkach vstupu a pobytu vysoko kvalifikovaných pracovníkov bol odrazom skutočnosti, že veľká väčšina členských štátov potrebuje týchto pracovníkov kvôli deficitu vysoko kvalifikovaných pracovníkov na trhoch práce. Na základe realizovaných štúdií sa zistilo, že až 54 % prvej generácie prisťahovalcov zo stredomorskej oblasti, Blízkeho východu a severnej Afriky s vysokoškolským vzdelaním sa usadilo v Severnej Amerike, zatiaľ čo 87 % prisťahovalcov so stredoškolským, základným a nižším vzdelaním žije v Európe. Vhodným riešením tejto situácie bolo teda zavedenie výhodných a atraktívnych podmienok pre vysokokvalifikovaných prisťahovalcov, ktoré by ich presvedčili, aby si zvolili Európu.¹⁰⁰ Vznikol teda nápad zavedenia Modrej karty EÚ, ktorý je často krát označovaný ako odpoveď Európy na Zelenú kartu USA.

Návrh smernice o podmienkach vstupu a pobytu vysoko kvalifikovaných pracovníkov zavádzajúci Modrú kartu EÚ bol predložený Rade v októbri 2007 a 25. mája 2009 bol tento návrh prijatý a následne uverejnený v Úradnom vestníku EÚ, čím Smernica Rady 2009/50/ES o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania nadobudla účinnosť. Ustanovenia smernice nie sú záväzné pre Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Írska a Dánsko, keďže sa nezúčastnili na jej prijatí. Ostatné členské štáty uviedli do účinnosti všetky zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 19. júna 2011. Súčasne platný zákon o pobyte cudzincov obsahuje rad ustanovení o Modrej karte EÚ.

3.1.2 Definícia a výhody Modrej karty Európskej únie

Modrá karta EÚ je povolením na prechodný pobyt pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorá oprávňuje svojho držiteľa vstúpiť, zdržiavať sa, pracovať na území toho členského štátu, v ktorom mu bola Modrá karta vydaná, vycestovať z jeho územia a opäťovne na jeho územie vstúpiť bez nutnosti získavania ďalších povolení. Modrá karta EÚ je druhom povolenia na prechodný pobyt, ktoré sa udeľuje len štátnym príslušníkom

¹⁰⁰ Komisia Európskych Spoločenstiev: *Oznámenie Komisie - Plán politiky pre legálnu migráciu*. [cit.2012-10-03]. Dostupné na internete: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0669:FIN:SK:PDF>> s.4

tretej krajiny na výkon takého povolania, ktoré vyžaduje vyššiu odbornú kvalifikáciu, t.j. kvalifikáciu preukázanú dokladom o vysokoškolskom vzdelaní alebo dokladom o vykonaní viac ako päťročnej odbornej praxe v príslušnej oblasti, ktorá je na úrovni porovnateľnej s vysokoškolským vzdelaním.¹⁰¹ Modrá karta EÚ sa vydáva na tri roky alebo na obdobie trvania pracovného pomeru kratšie ako tri roky predĺžené o 90 dní¹⁰² a môže byť opakovane obnovená.

Modrá karta EÚ sa vydáva na účel zamestnania vysokokvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín v členských štátoch a zaručuje im právo na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci členského štátu, „pokiaľ ide o pracovné podmienky vrátane odmeňovania a prepúšťania, požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, slobodu združovania a zapájania sa a členstva v organizácii zastupujúcej pracovníkov alebo zamestnávateľov alebo v akejkoľvek organizácii, ktorej členovia vykonávajú určité povolanie, vzdelávanie a odbornú prípravu, uznávanie diplomov, osvedčení a iných odborných kvalifikácií v súlade s príslušnými vnútroštátnymi postupmi, prístup k verejne dostupným tovarom a službám, vrátane informačných a poradenských služieb poskytovaných úradmi práce.“¹⁰³ Musí sa takisto uplatňovať zásada, podľa ktorej má byť mzda vysokokvalifikovaných pracovníkov rovná minimálne 1,5 násobku hrubej priemernej mzdy v danom štáte.

Vlastníci Modrej karty EÚ majú nárok uzavrieť v krajine zdravotné poistenie alebo čerpať dávky sociálneho zabezpečenia, ak spĺňajú príslušné vnútroštátne podmienky, ktoré sa v týchto oblastiach vzťahujú na občanov daného členského štátu.

V prípade náhlej nezamestnanosti nevzniká členskému štátu právo odňať štátnemu príslušníkovi tretej krajiny Modrú kartu EÚ, avšak musí ísť len o dočasnú nezamestnanosť, ktorej trvanie nepresiahne tri po sebe nasledujúce mesiace alebo sa vyskytne častejšie ako raz za tri mesiace.¹⁰⁴

Po uplynutí 18 mesiacov od udelenia Modrej karty EÚ v jednom z členských štátov EÚ má jej držiteľ a jeho rodinní príslušníci právo presťahovať sa za vysokokvalifikovaným

¹⁰¹ Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

¹⁰² Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁰³ Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

¹⁰⁴ Tamtiež

zamestnaním do iného členského štátu, než je prvý členský štát, ale musí o jej vydanie v druhom členskom štáte opätovne požiadať.¹⁰⁵

Keďže Modrá karta EÚ predstavuje povolenie na prechodný pobyt, ktorý sa spočiatku vydáva na dobu troch rokov a môže byť opakovane obnovený, môže vzniknúť situácia, že držiteľovi Modrej karty EÚ vznikne nárok na udelenie trvalého pobytu na území členského štátu. Podľa Slovenskej vnútroštátnej úpravy možno osobe, ktorá má päť rokov oprávnený, nepretržitý pobyt na území členských štátov ako držiteľ Modrej karty a zdržiava sa na území Slovenskej republiky ako držiteľ Modrej karty najmenej dva roky bezprostredne pred podaním žiadosti, udeliť dlhodobý pobyt v SR. Dlhodobý pobyt je podľa zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov jedným z druhov trvalého pobytu.

3.1.3 Udeľovanie Modrej karty Európskej únie

Udeľovanie Modrých kariet Európskej únie na účel vysokokvalifikovaného zamestnania je v Slovenskej republike v kompetencii policajného útvaru. Modrá karta však nemôže byť udelená štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý

- je azylantom alebo žiadateľom o udelenie azylu,
- má poskytnutú doplnkovú ochranu,
- požiadal o poskytnutie dočasného útočiska,
- je odídencom,
- má udelený prechodný pobyt na účel sezónneho zamestnania alebo na účel výskumu a vývoja podľa,
- má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v členskom štáte a žiada o udelenie povolenia na prechodný pobyt s cieľom vykonávať hospodársku činnosť v pracovnom pomere alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba,
- je rodinným príslušníkom občana Únie, ktorý využíva právo pobytu alebo právo trvalého pobytu,
- má udelený tolerovaný pobyt na území Slovenskej republiky alebo
- vstupuje na územie Slovenskej republiky na základe záväzkov vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy.¹⁰⁶

Ak na občana tretej krajiny nespadá do žiadnej z uvedených kategórií, ma potrebnú kvalifikáciu a dohodne sa so zamestnávateľom na území SR na výkone

¹⁰⁵ Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

¹⁰⁶ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

vysokokvalifikovaného zamestnania, môže požiadať o udelenie Modrej karty EÚ. Žiadosť o vydanie Modrej karty EÚ môže podať osobne na zastupiteľskom úrade SR v krajine jeho pobytu alebo ak sa oprávnenne zdržiava na slovenskom území, môže žiadosť podať aj na policajnom útvare. K žiadosti, ktorá musí byť vyhotovená na úradnom tlačive je potrebné priložiť nasledujúce dokumenty:

- dve fotografie s rozmermi 3 x 3,5 cm zobrazujúce jeho aktuálnu podobu a
- doklad potvrdzujúci príslušnú vyššiu odbornú kvalifikáciu na výkon zamestnania, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, uvedeného v pracovnej zmluve alebo v písomnom príslube zamestnávateľa,
- doklad osvedčujúci splnenie podmienok ustanovených osobitným predpisom na výkon regulovaného povolania, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu. Regulované povolania sú profesie, ktorých vykonávanie je regulované zákonmi alebo administratívnymi nariadeniami a predpismi a ich zoznam vydáva Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní SR.
- doklady potvrdzujúce bezúhonnosť a zabezpečenie ubytovania počas pobytu na území Slovenskej republiky, ktoré však nesmú byť staršie ako 90 dní,
- potvrdenie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta zodpovedajúceho vysokokvalifikovanému zamestnaniu štátnym príslušníkom tretej krajiny, a
- pracovnú zmluvu alebo príslub zamestnávateľa na výkon vysokokvalifikovaného zamestnania. V zmluve resp. v príslube musí byť uvedené, že pracovný pomer bude trvať najmenej jeden rok odo dňa udelenia Modrej karty EÚ a že dohodnutá mesačná mzda bude vo výške 1,5-násobku priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v danom odvetví hospodárstva SR. Existujú však aj výnimky z tituly výšky mesačnej mzdy. Pri vybraných vysokokvalifikovaných zamestnaniach, ktorých zoznam každoročne vydáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a následne doručí Európskej komisii, stačí, ak je výška dohodnutej mzdy na úrovni 1,2-násobku priemernej mesačnej mzdy v príslušnom odvetví.

107

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v procese žiadania o udelenie Modrej karty EÚ plynú povinnosti predovšetkým pre žiadateľa, ale aj pre zamestnávateľa, ktorého zámerom je zamestnať štátneho príslušníka tretej krajiny na pracovné miesto zodpovedajúce vysokokvalifikovanému zamestnaniu. Zamestnávateľ musí nahlásiť voľné pracovné miesto

¹⁰⁷ Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého územnom obvode bude štátny príslušník tretej krajiny vykonávať zamestnanie. Ak sa po uplynutí 15 pracovných dní nepodarí toto pracovné miesto obsadiť, môže zamestnávateľ uzatvoriť pracovnú zmluvu so štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo vydať písomný príslub na vysokokvalifikované zamestnanie.¹⁰⁸ Týmto spôsobom sa zabezpečuje dodržiavanie zásady preferencie Spoločenstva.

Do 30 dní od odovzdania žiadosti o vydanie Modrej karty EÚ je povinnosťou štátneho príslušníka tretej krajiny doručiť policajnému útvaru lekársky posudok potvrdzujúci, že netrpí chorobou, ktorá ohrozuje verejné zdravie, ktorý nesmie byť starší ako 30 dní.

V prípade zmeny zamestnávateľa je štátny príslušník tretej krajiny povinný najneskôr 5 pracovných dní pred nástupom do nového zamestnania ohlásiť túto skutočnosť príslušnému policajnému útvaru, predložiť nové potvrdenie o možnosti obsadenia vysokokvalifikovaného pracovného miesta u nového zamestnávateľa vydané ústredím práce.¹⁰⁹

Napriek tomu, že Modrá karta EÚ má obmedzenú trojročnú platnosť, je možné požiadať o jej obnovenie. Postup je rovnaký ako v prípade žiadania o jej udelenie, vyžaduje sa odovzdanie rovnakých dokumentov, okrem dokladu potvrdzujúcom bezúhonnosť.

3.2 Zelená karta USA

3.2.1 Okolnosti zavedenia Zelené karty USA

Spojené štáty americké boli už od čias objavenia amerického kontinentu magnetom pre prisťahovalcov prichádzajúcich prevažne z Európy s vidinou lepšieho života. Najväčší prílev imigrantov bol zaznamenaný v období rokov 1820 až 1910, kedy sa v USA usídlilo minimálne 38 miliónov Európanov.¹¹⁰ Spočiatku neexistovali zo strany americkej vlády žiadne obmedzenia a každý prisťahovalec sa mohol neskôr stať i americkým občanom. Prvé reštrikcie boli zavedené po vypuknutí Zlatej horúčky v roku 1849, kedy do USA imigrovali vo veľkých počtoch aj Číňania. Tí predstavovali lacnú pracovnú silu, ale nemali právo získať americké občianstvo. V roku 1882 bol dokonca schválený zákon úplne

¹⁰⁸ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Postup zamestnávateľa*. [cit.2012-25-03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/modra-karta-europskej-unie/postup-zamestnavateľa.html?page_id=104226>

¹⁰⁹ Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Postup štátneho príslušníka tretej krajiny*. [cit.2012-25-03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/modra-karta-europskej-unie/postup-statneho-prislusnika-tretej-krajiny.html?page_id=104225>

¹¹⁰ Bray, I., Nicholas Lewis, L.: *How to get a green card*. 2010. s. 6

zakazujúci Číňanom imigrovať do USA, ktorý bol zrušený až v roku 1943. V roku 1924 bol schválený podobný zákon vzťahujúci sa na japonských a filipínskych migrantov a neskôr aj na iných prisťahovalcov z Ázie, strednej a východnej Európy. Po skončení prvej svetovej vojny boli prijaté ďalšie reštrikcie v oblasti migračnej politiky. Bola stanovená horná hranica počtu migrantov na 150000 ročne. Cieľom nebolo obmedziť počet prisťahovalcov, ale diverzifikovať ich. Uprednostňovaní boli imigranti zo západnej, južnej, prípadne východnej Európy a prakticky úplne vylúčení boli Ázijčania.¹¹¹ Po druhej svetovej vojne sa však situácia opäť zmenila a do USA prichádzali ďalšie vlny imigrantov. Tí však boli rozdeľovaní do skupín a len niektorým z nich bol po registrácii doručené zelené potvrdenie, teda Zelená karta USA, ktorá pre nich znamenala právo na trvalý pobyt na území USA. Zelená karta bola a je nástrojom migračnej politiky USA, ktorej cieľom je regulovať množstvo ako aj typ imigrantov. Od zavedenia Zelené karty USA sa postupne menili preferované skupiny prisťahovalcov, v 60. rokoch to boli najmä kvalifikovaní pracovníci, ako lekári, právnici, vedci, učitelia a podobne. V 80. rokoch bol prijatý takzvaný „Amnesty Law“, na základe ktorého mohli Zelenú kartu získať všetci cudzinci, ktorí sa v USA od roku 1982 zdržiavali nelegálne. V roku 1990 bol prijatý zákon, ktorý predstavoval najvýraznejšiu zmenu v americkej migračnej politike od roku 1965. Na základe zákona bol povolený počet prisťahovalcov zvýšený až na 675000 ročne. Snahou bolo opäť prilákať najmä kvalifikovaných a vzdelaných pracovníkov a vedcov, ktorí mali prispieť k priaznivému ekonomickému vývoju v krajine. Najvýraznejšou zmenou bolo zavedenie systému lotérie, vďaka ktorému mali a dodnes občania národov s najnižším podielom migrácie do USA šancu vyhrať až 50000 vstupných víz ročne.¹¹²

3.2.2 Definícia a výhody Zelené karty USA

Zelená karta USA je špeciálny druh prisťahovaleckého víza s doživotnou platnosťou, ktorý oprávňuje svojho držiteľa k trvalému pobytu na území Spojených štátov amerických. Tento doklad mal pôvodne zelenú farbu, z čoho je odvodený aj jeho názov, ale v súčasnosti sa vydávajú biele Zelené karty USA. Vďaka Zelené karte môžu prisťahovalci slobodne žiť, pracovať a pohybovať sa v ktoromkoľvek štáte USA, voľne z krajiny vycestovať, využívať právo bezvízového vstupu do krajín, s ktorými USA

¹¹¹ Bray, I., Nicholas Lewis, L.: *How to get a green card*. 2010. s. 8

¹¹² US Green Card Office: *Introduction to the Green Card Lottery*. [cit.2012-27-03]. Dostupné na internete: <<http://www.usgreencardoffice.com/introduction>>

uzavreli zodpovedajúce zmluvy a vrátiť sa na americké územie bez potreby získania ďalších víz.¹¹³

Hoci udelenie Zelené karty USA nemožno stotožňovať s udelením amerického občianstva, na majiteľa karty sa vzťahuje väčšina práv, ktoré majú i samotní americkí občania. Držitelia Zelené karty USA majú právo na spravodlivé a nediskriminačné pracovné podmienky. Karta takisto oprávňuje svojho majiteľa využívať výhody amerického sociálneho systému, akými sú štátna podpora vzdelávania, výskumu, daňové úľavy, sociálne a zdravotné poistenie, nárok na vyplácanie dôchodku. Ďalšou výhodou je právo vlastniť majetok, autá a strelné zbrane za takých istých podmienok ako americkí občania. Jednou z najväčších výhod Zelené karty USA je, že v podstate predstavuje cestu k získaniu amerického občianstva, kedy sa rozsah práv rozširuje predovšetkým o aktívne a pasívne volebné právo. Po piatich rokoch od udelenia trvalého pobytu môže každý držiteľ Zelené karty požiadať o americké občianstvo. Zelená karta USA však nestráca svoju platnosť, ani keď toto právo nie je využité.¹¹⁴

3.2.3 Spôsoby získania Zelené karty USA

Pri udeľovaní Zelených kariet USA sa okrem iného zohľadňuje aj etnická a rasová príslušnosť, aby sa tak zachovala rozmanitosť, ktorá je zakorenená v americkom spôsobe života i ekonomike. Schvaľovanie žiadostí a vydávanie Zelených kariet je v kompetencii Amerického úradu pred občianstvo a imigráciu (USCIS)¹¹⁵. Spôsobov získania Zelené karty je niekoľko a jednotlivé spôsoby sa rôznia v závislosti od statusu potenciálneho imigranta.

- Spojené štáty americké kladú dôraz na význam rodiny a za účelom zjednotenia rodiny môžu Zelenú kartu získať rodinní príslušníci, za ktorých sú v tomto zmysle považovaní manželia a manželky, súrodenci alebo rodičia, prípadne snúbenci a snúbenice občanov USA. Prvý krok však uskutočňujú samotní občania USA. Tí doručia veľvyslanectvu USA nachádzajúceho sa v krajine pobytu svojho rodinného príslušníka vyhlásenie, v ktorom vyjadria svoj záujem a súhlas s udelením Zelené karty USA ich rodinnému príslušníkovi.

¹¹³ American Green Card: *Green Card – What is it?* [cit.2012-04-04]. Dostupné na internete: <<http://www.americagreencard.org/green-card-what-is-it.html>>

¹¹⁴ American Green Card: *Green Card benefits.* [cit.2012-04-04]. Dostupné na internete: <<http://www.americagreencard.org/green-card-benefits.html>>

¹¹⁵ z angl. *U.S. Citizenship and Immigration Services*

Možnosť získať Zelenú kartu majú aj manželia, manželky a slobodné deti osoby, ktorej bol v USA udelený trvalý pobyt. V takomto prípade však nezískavajú kartu okamžite, proces môže trvať až niekoľko rokov, lebo Zelené karty sa v takýchto situáciách udeľujú na základe poradia na čakacej listine.

- Druhým obľúbeným spôsobom získania Zelenej karty USA je prostredníctvom pracovnej ponuky od amerického zamestnávateľa, pričom sa rozlišuje medzi prioritnými pracovníkmi a pracovníkmi, ktorých prílev do USA nie je pre krajinu prioritou.

Prioritnými pracovníkmi sú osoby majúce odbornú kvalifikáciu a špeciálne schopnosti. Môže ísť o medzinárodne známych umelcov, uznávaných profesorov, vedcov, výskumníkov, národných politických predstaviteľov alebo manažérov. Proces vybavovania Zelenej karty je v týchto prípadoch jednoduchý a nevyžaduje sa od nich splnenie takých podmienok ako u ostatných pracovníkov.

Ostatných pracovníkov možno takisto rozdeliť do dvoch skupín. Na tých, ktorí sa uchádzajú o zamestnanie vyžadujúce vyšší stupeň kvalifikácie, potrebujú len pracovnú ponuku od amerického zamestnávateľa. V prípade, že ide o „obyčajnú“ pracovnú pozíciu, žiadatelia musia obdržať potvrdenie od Ministerstva práce, že žiaden americký občan nie je schopný a ochotný vykonávať danú prácu.

- Proces získania Zelenej karty USA je veľmi jednoduchý aj pre podnikateľov pochádzajúcich z akejkoľvek krajiny, ktorý v USA investujú aspoň jeden milión dolárov a zamestnávajú minimálne 10 amerických občanov. Pre takýto druh žiadateľov je každoročne vyčlenených 10000 víz so zámerom podporiť vytváranie nových pracovných miest v krajine.¹¹⁶

- Imigračný zákon z roku 1990 vymedzil špeciálne kategórie imigrantov, ktorým môže byť udelená Zelená karta USA. Ide napríklad o nasledovné skupiny prisťahovalcov:

- kňazi, mníšky, rabíni a iné povolania náboženského charakteru;
- bývalí zamestnanci americkej vlády doporučení Ministerstvom zahraničných vecí USA za vynikajúcu službu po dobu minimálne 15 rokov;
- lekári, ktorí majú americkú medicínsku licenciu a pracovali a žili v USA od roku 1978;
- pracovníci podieľajúci sa na budovaní Panamského prieplavu;
- bývalí zamestnanci medzinárodných organizácií, ktorí určitý čas žili v USA;
- zamestnanci amerického konzulátu v Hongkongu; a podobne.

¹¹⁶ Bray, I., Nicholas Lewis, L.: *How to get a green card*. 2010. s.14

- Osoby, ktoré vedia preukázať, že opustili svoje krajiny z dôvodu prenasledovania z titulu rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej politickej alebo sociálnej skupiny môžu požiadať o udelenie statusu utečenca alebo azylanta a o rok neskôr od udelenia tohto statusu sa môžu uchádzať i o Zelenú kartu USA.
- Najznámejším spôsobom získania Zelenej karty je prostredníctvom zapojenia sa do Lotérie o Zelenú kartu USA¹¹⁷, vďaka ktorej môžu trvalý pobyt v USA získať občania tých krajín sveta, ktorí v predchádzajúcom vyslali najnižšie počty prisťahovalcov do USA. Na zozname týchto krajín je aj Slovenská republika. V prípade, že v posledných piatich rokoch vyslala nejaká krajina do USA spolu viac než 50000 emigrantov, jej meno je zo zoznamu vyňaté. Stalo sa tak napríklad v roku 2005 v prípade Ruskej federácie.¹¹⁸ Všetky oprávnené krajiny sú rozdelené do niekoľkých svetových regiónov a obyvateľom každého z nich prináleží maximálne 7% celkového počtu Zelených kariet. Avšak aj po víťazstve v lotérii musia záujemcovia absolvovať celý proces a mnohí z nich v ňom nie sú úspešní.¹¹⁹

3.3. Porovnanie Modrej karty EÚ a Zelenej karty USA

Napriek tomu, že sa Modrá karta EÚ považuje za reakciu na Zelenú kartu USA a oba doklady spája niekoľko spoločných znakov, existuje medzi nimi aj množstvo rozdielov a nemožno tvrdiť, že to, čo sa v USA nazýva Zelenou kartou, označuje sa v Európe pojmom Modrá karta.

Keďže Spojené štáty americké sú o niekoľko stoviek rokov staršie ako Európske spoločenstvá, Zelená karta USA bola zavedená skôr ako Modrá karta EÚ, a síce v období po druhej svetovej vojne. Modrá karta je novým fenoménom spoločnej migračnej politiky Európskej únie, ktorý bol schválený Európskou radou len v roku 2009 a implementovaný do vnútroštátnej legislatívy väčšiny členských štátov až v roku 2011. Dôvody zavedenia Zelenej karty boli ovplyvnené predovšetkým cieľom diverzifikovať štruktúru prisťahovalcov prichádzajúcich do Spojených štátov a neskôr prilákať kvalifikovaných a vzdelaných pracovníkov a vedcov, ktorí mali byť zdrojom ekonomického rastu krajiny. Príčiny vytvorenia Modrej karty EÚ sú podobné, zámerom predstaviteľov Únie je prilákať do EÚ predovšetkým vysokokvalifikovaných pracovníkov, ktorý by mali podporiť konkurencieschopnosť zoskupenia, ale aj pomôcť vyriešiť demografické problémy

¹¹⁷ oficiálny názov: *Diversity Immigrant Visa Lottery*

¹¹⁸ American Green Card: *Green Card –What is it?* [cit.2012-12-04]. Dostupné na internete: <<http://www.americagreencard.org/green-card-what-is-it.html>>

¹¹⁹ Bray, I., Nicholas Lewis, L.: *How to get a green card*. 2010. s.148-149

spôsobené starnutím európskej populácie. Modrá karta EÚ sa vydáva štátnym príslušníkom tretích krajín na jeden jediný účel; na účel vysokokvalifikovaného zamestnania. Jediným spôsobom získania tejto karty je prostredníctvom podania žiadosti na zastupiteľskom úrade SR v zahraničí alebo na policajnom útvare na Slovensku. Na druhej strane, možností získania Zelenej karty je niekoľko. Udeľuje sa rodinným príslušníkom amerických občanov na účel zjednotenia rodiny, pracovníkom majúcim potrebnú úroveň vzdelania, ktorá však nemusí nevyhnutne zodpovedať vysokokvalifikovaným zamestnaniam alebo víťazom lotérie o Zelenú kartu USA pochádzajúcich z tých krajín sveta, z ktorých do USA v poslednom období emigrovalo najmenej ľudí. Práve lotéria je tým nástrojom americkej migračnej politiky, vďaka ktorej sa zachováva rozmanitosť, ktorá je zakorenená v americkej kultúre už od jej vzniku.

Rozsah práv plynúcich z vlastníctva Zelenej karty USA je o niečo väčší ako v prípade Modrej karty EÚ. Zelená karta zaručuje svojim držiteľom v podstate všetky práva, ktoré majú aj občania USA s výnimkou volebných práv.

Zelená karta USA má neobmedzenú platnosť a predstavuje povolenie na trvalý pobyt, pričom po uplynutí piatich rokov od jej vydania má jej držiteľ možnosť požiadať o udelenie amerického občianstva. Modrá karta EÚ je platná iba po dobu troch rokov, ale je možné opakovane jej platnosť obnoviť. Predstavuje povolenie na prechodný pobyt. Ak sa však držiteľ Modrej karty EÚ zdržiava na území členského štátu dostatočne dlhé obdobie, môže mu byť udelený aj trvalý pobyt na území daného členského štátu. To je však vecou vnútroštátnej úpravy každého členského štátu, v SR je toto obdobie stanovené na päť rokov a po jeho uplynutí môže štátny príslušník tretej krajiny získať povolenie na dlhodobý pobyt na našom území.

Ďalším podstatným rozdielom medzi Modrou a Zelenou kartou je aj skutočnosť, že zatiaľ čo Zelená karta USA umožňuje svojmu držiteľovi zamestnať sa v ktoromkoľvek štáte USA, majiteľ Modrej karty EÚ má takú možnosť iba v tej členskej krajine EÚ, ktorá mu Modrú kartu vydala. Ak sa chce zamestnať v inom členskom štáte, musí v ňom opätovne požiadať o vydanie Modrej karty v tomto štáte. V oboch prípadoch však karta umožňuje slobodný pohyb v rámci štátov USA, či EÚ. EÚ však dbá na dodržiavanie zásady preferencie Spoločenstva, na základe ktorej musí Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny vždy vydať potvrdenie o možnosti obsadenia vysokokvalifikovaného pracovného miesta štátnym príslušníkom tretej krajiny. V prípade USA sa vydanie obdobného potvrdenia vyžaduje len vtedy, ak ide o obsadenie miesta spadajúceho do kategórie zamestnaní, ktoré nepredstavujú prioritu pre americkú ekonomiku.

Vláda Spojených štátov amerických každý rok presne stanoví, aký počet Zelených kariet bude vydaných na účel zlúčenia rodiny, na účel zamestnania, ako aj koľko víťazov bude mať lotéria o Zelenú kartu USA. EÚ však takéto obmedzenia nestanovuje a je v kompetencii každého členského štátu rozhodnúť sa, koľko Modrých kariet EÚ v danom roku udelí.

Zelená karta USA je vo svete veľmi známa a populárna a do lotérie sa každoročne zapoja milióny ľudí, lebo dúfajú, že v Spojených štátoch ich čaká lepší život. Modrá karta EÚ je však ešte veľmi mladým produktom migračnej politiky a len budúcnosť ukáže, či bude schopná konkurovať Američanom.

ZÁVER

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky došlo v oblasti právnej úpravy postavenia cudzincov na našom území k výrazným zmenám. Najpodstatnejšou zmenou bol vstup Slovenska do Európskej únie v roku 2004, ktorá už vtedy predstavovala priestor realizácie štyroch slobôd jednotného trhu, t.j. voľný pohyb tovarov, služieb, kapitálu a osôb. Práve uplatňovanie voľného pohybu osôb predstavuje významný míľnik vo vývoji slovenského cudzineckého práva. K ďalšej zmene došlo vytvorením schengenského priestoru, kedy sa hranice jeho členských štátov rozdelili na vnútorné a vonkajšie. Vnútorné hranice možno prekročiť v ktoromkoľvek bode bez toho, aby sa vykonala hraničná kontrola osôb bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Signatármi Schengenskej dohody sa stali aj tie krajiny, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie, sloboda voľného pohybu osôb bola teda rozšírená aj na ich územie. Na druhej strane, k dohode nepristúpili všetky členské krajiny Európskej únie a pri vstupe do týchto štátov je každý bez ohľadu na štátnu príslušnosť povinný podrobiť sa hraničnej kontrole. Slovenská republika, členský štát Európskej únie, sa stala členom schengenského priestoru v roku 2007. Vo vnútroštátnej právnej úprave postavenia cudzincov rozlišuje medzi dvoma hlavnými kategóriami cudzincov. Prvou kategóriou sú občania Únie, ktorými sa nerozumejú len občania členských štátov Európskej únie, ale aj signatári dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarska konfederácia. Druhú skupinou cudzincov sú štátni príslušníci ostatných krajín sveta. Slovenské cudzinecké právo priznáva výnimočné postavenie občanom Únie, keďže sa na nich vzťahujú osobitné podmienky vstupu aj pobytu na území Slovenskej republiky. Dôležitým aspektom je napríklad právo občana Únie slobodne sa zamestnať na území Slovenskej republiky bez nutnosti žiadať o pracovné povolenie. Je však dôležité poznamenať, že aj v tejto oblasti sa vyskytujú určité obmedzenia a Slovenská republika vyhradzuje niektoré pracovné pozície v oblasti verejnej správy len pre svojich občanov. Podiel občanov Únie na celkovom počte zamestnaných bol ku koncu roka 2011 približne 0,7% a z pochopiteľných dôvodov u nás nachádzajú zamestnanie predovšetkým občania chudobnejších členských štátov Únie, akými sú najmä Rumuni, Bulhari, Maďari, Poliaci a Česi. Najnižší záujem o prácu na Slovensku majú podľa dostupných štatistík štátni príslušníci škandinávskych krajín, Cypru a Malty, čo je pravdepodobne spôsobené vysokou úrovňou miezd v týchto krajinách.

Problematika slovenskej právnej úpravy postavenia cudzincov pochádzajúcich z tretích krajín je omnoho komplikovanejšia, a preto som sa jej v diplomovej práci venovala podrobnejšie. Opätovne som sa sústredila najmä na procesy, postupy a podmienky ich zamestnávania na území Slovenskej republiky. Štátni príslušníci tretích krajín musia vo väčšine prípadov požiadať o udelenie povolenia na zamestnanie. Pri vydávaní takýchto potvrdení sa však musí prihliadať na situáciu na slovenskom pracovnom trhu. Občan tretej krajiny môže získať pracovné miesto na území Slovenskej republiky len ak sa jasne preukáže, že danú pozíciu nie je možné obsadiť slovenským občanom v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Napriek tomu, že počet tretích krajín je niekoľkonásobne vyšší ako počet členských štátov Únie, eviduje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR podstatne menší počet zamestnaných cudzincov pochádzajúcich z tretích krajín. Komplikovanejšie postupy, uplatňovanie zásady preferencie Spoločenstva, geografická vzdialenosť sú nepochybne príčinami toho, že počet zamestnaných občanov tretích krajín na území Slovenskej republiky bol ku koncu roku 2011 až deväťnásobne nižší ako počet zamestnaných občanov Únie.

Od roku 2011 sa vo väčšine štátov Európskej únie vydávajú Modré karty EÚ, ktoré uľahčujú vysokokvalifikovaným pracovníkom z tretích krajín prístup na európsky pracovný trh. Nový nástroj spoločnej migračnej politiky by mal byť prínosom aj pre Slovenskú republiku. Na Slovensku síce evidujeme vysokú mieru nezamestnanosti, ale slovenský trh práce zápasí aj s nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovných síl. Zavedenie Modrých kariet EÚ predstavuje pre našu krajinu výzvu a riešenie, ako zaplatať „dieru“ na trhu práce a prispieť tak ku kvantitatívnemu, ale najmä kvalitatívnemu ekonomickému rastu Slovenska. Vzhľadom na krátku existenciu Modrej karty EÚ, je dnes ešte priskoro konštatovať, do akej miery splnilo zavedenie karty svoj účel. Príslušné štatistiky budú dostupné až od roku 2013, kedy ich začne zhromažďovať a vyhodnocovať Európska komisia. Autori Modrých kariet EÚ si od projektu sľubujú veľa a veria v jeho schopnosť konkurovať Zelenej karte USA. Práve Spojené štáty sú totiž najčastejšou cieľovou stanicou vysokokvalifikovaných migrantov. Zelená karta USA je však v porovnaní s Modrou kartou EÚ oveľa liberálnejšia, predstavuje povolenie na trvalý pobyt, priznáva svojim majiteľom väčší rozsah práv a platí v každom štáte USA. Ustanovenia o Modrej karte EÚ implementovali do svojich národných poriadkov jednotlivé členské štáty (okrem Veľkej Británie, Írska a Dánska), ale regulovanie množstva vydaných kariet je v kompetencii každej krajiny. Modrá karta EÚ je určená výhradne pre

vysokokvalifikovaných pracovníkov a platí len v tom členskom štáte, ktorý ju vydal. Budúcnosť ukáže, či výhody, ktoré modrá karta prináša, budú pre vysokokvalifikovaných pracovníkov dostatočne atraktívne, aby uprednostnili Európsku úniu pred USA. Nie je vylúčené, že bude neskôr nevyhnutné modifikovať a rozšíriť práva plynúce z vlastníctva Modrej karty EÚ.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje a monografie

BALGA, Jozef a kol. 2000. *Slovenské cudzinecké právo*. Bratislava: Akadémia policajného zboru SR, 2000. 225s. ISBN 80-8054-136-1

BALGA, Jozef. 1998. *Cudzinecký režim*. Bratislava: Akadémia policajného zboru SR, 1998. 53s. ISBN 80-8054-083-7

BALGA, Jozef. 2002. *Cudzinec ako personálny substrát štátu*. Bratislava: Akadémia policajného zboru SR, 2002. 179s. ISBN 80-8054-234-X

BALGA, Jozef. 2009. *Systém Schengenského acquis*. Bratislava: Veda, 2009. 221 s. ISBN 978-80-22410-58-8

BRAY, Ilona, NICHOLAS LEWIS, Loyda. 2010. *How to get a green card*. Deviate vydanie. Berkeley: Delta Printing Solutions, Inc., 2010. 346 s. ISBN 978-1-4133-1103-7

DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. 2008: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Příbram: Leges, 2008. 427 s. ISBN 978-80-87212-08-0

GERLOCH, Aleš. 2000: *Teorie práva*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2000. 312 s. ISBN 978-80-73802-33-2.

KRSKOVÁ, Alexandra. 1997. *Úvod do štúdia práva*. Druhé vydanie. Bratislava: Akadémia policajného zboru SR, 1997. 166 s. ISBN 80-8054-033-0

LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. 2011. *Európska únia*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 440s. ISBN 978-80-89393-33-6

MRÁZ, S.: *Základy medzinárodného práva verejného*. Bratislava: Akadémia policajného zboru SR, 1996. 218 s. ISBN 80-88751-66-7

POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Ján. 2006. *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. Praha: C.H. Beck, 2006. 511 s. ISBN 80-7179-536-4

POTOČNÝ, Miroslav. 1999. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. Druhé vydanie. Praha: C.H. Beck, 1999. 323 s. ISBN 80-7179-188-1

REBRO, Karol.: *Rímske právo súkromné*. Bratislava: Obzor, 1980. 278 s. ISBN 80-0221-513-2

RUŽIČKA, Květoslav. 1991. *Československé cizinecké právo*. Praha: 1991. 225 s. ISBN 80 – 5421-016-0

TOMKO, Ján. 1988. *Medzinárodné verejné právo*. Bratislava: Obzor, 1988. 421 s. ISBN 80-7254-182-1

Odborné články a štúdie v časopisoch

LIPKOVÁ, Beáta. 2007. Pretrvávajúce bariéry jednotného trhu po rozšírení EÚ. 2007. In *Medzinárodné vzťahy*. ISSN 1336 – 1562, 2007, Ročník V., 1/2007, 144 s., s.44-46.

Právne predpisy Slovenskej republiky

Nariadenie vlády SR č. 411/2009 Z. z., ktorým sa ustanovujú štátnozamestnanecké miesta, na ktorých môže štátnu službu vykonávať len občan Slovenskej republiky

Zákon č. 474/2005 Z.z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 5/ 2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon NRSR č. 202/1995 Z.z. - Devízový zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NRSR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

Zákon NRSR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch

Zákon NRSR č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon z 26. mája 2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NRSR č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Právne predpisy Európskej únie

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006 , ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS

Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

Elektronické dokumenty - monografie

Številová, Zuzana.: *Stav platnej legislatívy v oblasti cudzineckého práva v Slovenskej republike.* [online]. [cit.2011-22-01]. Dostupné na internete: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/ZStevulova_Cizinecky_zakonSlovensko.pdf> 9 s.

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava: *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU.* [online]. [cit.2012-13-02]. Dostupné na internete: <http://www.euroskop.cz/gallery/38/11482-vs_bariery_eu_brozura.pdf> 110 s.

Komisia Európskych Spoločenstiev: *Oznámenie Komisie - Plán politiky pre legálnu migráciu.* [online]. [cit.2012-10-03]. Dostupné na internete: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0669:FIN:SK:PDF>> 30 s.

Ministerstvo vnútra SR: *Dôvodová správa.* [online]. [cit.2012-15-04]. Dostupné na internete: <www.minv.sk/?pravne-normy-3&subor=134048> 43 s.

Internetové zdroje

American Green Card: *Green Card – What is it?* [online]. [cit.2012-04-04]. Dostupné na internete: <<http://www.americagreencard.org/green-card-what-is-it.html>>

American Green Card: *Green Card benefits*. [online]. [cit.2012-04-04]. Dostupné na internete: <<http://www.americagreencard.org/green-card-benefits.html>>

Migračné informačné centrum: *Aké sú zmeny v legislatíve v oblasti pobytu cudzincov na Slovensku od 1. januára 2012?* [online]. [cit.2012-14-02]. Dostupné na internete:<<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>>

Migračné informačné centrum: *Pobyt cudzincov na Slovensku*. [online]. [cit.2012-15-02]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk.html?start=3>>

Migračné informačné centrum: *Schengenské víza na vstup do SR*. [online]. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <<http://mic.iom.sk/sk/pobyt/vseobecne-informacie/95-schengenske-viza-slovensko.html>>

Ministerstvo vnútra SR: *Bezvízový režim*. [online]. [cit.2011-28-12]. Dostupné na internete:<<http://www.minv.sk/?bezvizovy-rezim>>

Ministerstvo vnútra SR: *Od 17. júla je účinný novelizovaný zákon o štátnom občianstve*. [online]. [cit.2011-28-12]. Dostupné na internete:<<http://www.minv.sk/?25&sprava=od-17-jula-je-ucinny-novelizovany-zakon-o-statnom-obcianstve>>

Ministerstvo vnútra SR: *Prekračovanie štátnej hranice*. [online]. [cit.2011-28-01]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?zakladne_informacie>

Ministerstvo zahraničných vecí SR: *Víza pre cudzincov na vstup do SR*. [online]. [cit.2011-29-01]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/\(vw_ByID\)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=konzularne_informacie&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/konzul_info.nsf/(vw_ByID)/ID_1467C47A993AFE0EC12576790031E3E9)>

The UN Refugee Agency v Slovenskej republike: *Dohovory o osobách bez štátnej príslušnosti*. [online]. [cit.2012-08-01]. Dostupné na internete: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/sk/zdroje/dohovory/dohovory-o-osobach-bez-statnej-prislusnosti.html>>

US Green Card Office: *Introduction to the Green Card Lottery*. [online]. [cit.2012-27-03]. Dostupné na internete: <<http://www.usgreencardoffice.com/introduction>>

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Postup štátneho príslušníka tretej krajiny*. [online]. [cit.2012-25-03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/modra-karta-europskej-unie/postup-statneho-prislusnika-tretej-krajiny.html?page_id=104225>

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Postup zamestnávateľa*. [online]. [cit.2012-25-03]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/modra-karta-europskej-unie/postup-zamestnavateľa.html?page_id=104226>

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: *Zamestnávanie cudzincov – Štatistiky*. [online]. [cit.2012-26-02]. Dostupné na internete: <http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803>

Ústredný portál verejnej správy SR: *Nový zákon o pobyte cudzincov*. [online]. [cit.2011-2#-01]. Dostupné na internete: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=42&NewsID=2525>>